

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

2.1.1 ความหมายของ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

เอ็ดวิน ฮัทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน (อ้างถึงใน วีระพงษ์ บุญญภาส 2540 : 29) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งเขาเรียกว่า White-Collar-Crime ว่า “เป็นอาชญากรรมซึ่งกระทำโดยบุคคลที่น่านับถือและมีฐานะทางสังคม-เศรษฐกิจสูง โดยอาศัยโอกาสที่มีในอาชีพ กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย”

Sutherland ตั้งข้อสังเกตว่า คำอธิบายเกี่ยวกับอาชญากรรมไม่อาจจะพบได้เฉพาะแต่ในความยากจนเท่านั้น หากแต่มันเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนเกินกว่านั้นมากมาย อาทิ ท่านตั้งข้อสังเกตว่าความยากจนไม่ใช่สาเหตุของอาชญากรรมที่กระทำโดยคนมั่งมี และสังคมของผู้มีความรู้จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อมาอธิบายถึงสิ่งเหล่านี้ อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ดังที่ Sutherland ได้เรียกมันว่าอาชญากรรมคอเช็ตขาว พบได้เสมอในพฤติกรรมการยกย้ายถ่ายเทหุ้น การกำหนดราคาตายตัว การติดสินบนทั้งในทางการค้าและการเมือง และความผิดเกี่ยวกับการโฆษณา ให้เข้าใจผิดเกินกว่าความเป็นจริง สรุปอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ออกมาเป็น 2 เรื่อง คือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทรัพย์สินของบริษัทโดยทุจริตและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกง โดยอาศัยอำนาจและอิทธิพล นอกจากนี้เขายังตั้งข้อสังเกตด้วยว่าอาชญากรรมประเภทเหล่านี้ แยกออกจากอาชญากรรมธรรมดาทั้งยังได้รับการวินิจฉัยคดีโดยหน่วยงานที่ออกกฎระเบียบแตกต่างจากอาชญากรรมธรรมดา ซึ่งมักส่งผลให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจถูกละเลยโดยการปรับเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หรือแทบไม่มีการจำคุกเลย

สภาองเกรสสหรัฐฯ (United States Congress) ได้กำหนดนิยามของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้เมื่อ ค.ศ.1979 ในกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงการบริหารระบบการยุติธรรม (Justice System Administration Improvement Act) ว่า “เป็นการกระทำหรือดำเนินการที่ผิดกฎหมาย โดยไม่ต้องใช้ แรง กายภาพ (Non-physical means) โดยทุจริตเพื่อได้รับเงินหรือประโยชน์ในลักษณะทรัพย์สิน (property) โดยผู้กระทำไม่ต้องสูญเสียเงินหรือทรัพย์สินและเป็นการกระทำที่เข้าลักษณะเอาเปรียบต่อธุรกิจหรือบุคคลอื่น”

อันวิน พูบารุง (2523 : 78) ได้กล่าวว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ การกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวเนื่องกับความอยู่ดี กินดี ของประชาชนทั้งประเทศเป็น การทำลายความเป็นธรรมในสังคมเพราะคำว่าเป็นธรรมนั้น หมายถึงการแบ่งปันปันส่วนสรรพสิ่งต่างๆ รวมทั้งเครื่องอุปโภคซึ่งเป็นผลให้มวลสมาชิกในสังคมเกิดความอยู่ดีกินดี

อันวิน พูบารุง (2532 :123) ได้กล่าวต่อไปอีกว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นอาชญากรรมของ “พวกคอเสื้อขาว” (White-Collar Crime) ซึ่งหมายถึง อาชญากรรมที่กระทำโดยพวกทำงานในสำนักงาน เพราะพวกนี้แต่งตัวสะอาดสะอาดอันเสื้อสีขาวสง่างามซึ่ง Andenaes ศาสตราจารย์ทางกฎหมายแห่งมหาวิทยาลัยออสโล ประเทศนอร์เวย์ โดยกล่าวว่าต้องมองปัจจัยสองอย่างเป็นสำคัญคือ

(1) การกระทำผิดทางเศรษฐกิจจะต้องกระทำในเส้นทางที่เกี่ยวกับกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ (หมายความว่าประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปตามปกติและถูกต้องตามกฎหมายขณะเดียวกันก็ละเมิดกฎหมายไปด้วย) กิจกรรมธุรกิจใดๆ ที่ผิดกฎหมายโดยตัวของมันเองแล้ว เช่น การพนัน การค้ายาเสพติด หรือองค์การค้าโสมานี ไม่จัดว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

(2) การกระทำผิดทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นความผิดซึ่งละเมิดผลประโยชน์ของรัฐ หรือของสังคมส่วนรวม ไม่ใช่การละเมิดผลประโยชน์ของเหยื่อเฉพาะบุคคล อาชญากรรมทางเศรษฐกิจก็คืออาชญากรรมทางธุรกิจนั่นเอง แต่มิได้หมายความว่าอาชญากรรมทางธุรกิจทั้งหมด เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การฉ้อโกง หรือข้อฉลที่ทำกันอยู่ตามปกติมิได้จัดว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

เดวิด (David อ้างถึงใน รัชชีย์ ปีตะนีละบุตร, 2543:59) กล่าวถึง ความหมายของ White Collar Crime ที่ Sutherland ให้ความหมาย ในเชิงสนับสนุนว่าการกระทำความผิดโดยบุคคลหรือ คณะบุคคลที่มีเกียรติยศชื่อเสียงในวงสังคมชั้นสูง (Elite & Respectable Person) ที่มีฐานะบทบาท การศึกษา บุคลิกภาพดี และภาพของความซื่อสัตย์ เกียรติยศ และชื่อเสียง ประกอบกับวิชาชีพ ในทางธุรกิจเป็นหนทางไปสู่การกระทำความผิด (course of their occupation) ในการกระทำความผิด นั้นจะไม่ปรากฏชัดแจ้ง เช่น อาชญากรรมทั่วไปอยู่ในลักษณะของพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมาย (Absolutist Terms) พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม (Normative Terms) และสามารถหลีกเลี่ยงการตราบาปของสังคมได้เป็นอย่างดี และมีเหตุผลแก้ตัวอยู่เสมอ (Reactive Terme) โดยในการกระทำความผิดตัดสินใจแล้วว่าหาเหตุผลมาแก้ตัวได้ (Neutralization) และมีลักษณะ การกระทำความผิดที่ซับซ้อน (Complex) ยุ่งยาก แก่การอธิบายให้สังคมได้รับรู้ มีลักษณะของชนชั้นสูง กีดกันชนชั้นต่ำ (Conflict Modal)

2.1.2 ลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

1. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีที่มาแตกต่างไปจากอาชญากรรมธรรมดา สาเหตุของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่แล้วจะมีที่มาจากเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการเงิน กล่าวคือ ผู้ประกอบอาชญากรรมมุ่งหวังที่จะให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินเป็นส่วนใหญ่ส่วนอาชญากรรมธรรมดาทั่วไปอาจเกิดได้จากสาเหตุหลาย ๆ ประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดจาก ความผิดปกติทางจิตใจ การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในสังคม ซึ่งการกระทำมิได้มุ่งหวังในเรื่องผลประโยชน์ทางการเงินแต่เพียงอย่างเดียว

2. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับสถานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ในสังคม สภาพสังคม ปัจจุบันมีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันในเรื่องของธุรกิจทั้งนี้ เพื่อความมีชื่อเสียงในสังคม ความมีฐานะอันมั่งคั่ง สิ่งเหล่านี้จึงเป็นแรงจูงใจให้ บุคคลกระทำการทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งความมีชื่อเสียงเกียรติยศ และความมั่งมีจนทำให้การกระทำนั้น เป็นความผิดและโดยที่ไม่คำนึงถึงความเสียหายต่อผู้อื่น

3. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นการกระทำความผิด ที่มีโทษทางอาญาไม่รุนแรงแต่ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างมหาศาล การกระทำทางเศรษฐกิจมักไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในร่างกายโดยตรง การกระทำจึงไม่เป็นที่รังเกียจต่อสังคมจึงมีการกำหนดโทษที่ไม่มีความรุนแรง และหากจะกำหนดโทษที่รุนแรงก็อาจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม โทษที่เกี่ยวกับความผิดในทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ จึงออกมาในรูปแบบโทษปรับหรือจำคุก

4. ลักษณะของกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับทางอาญาโดยทั่วไปกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีลักษณะที่แตกต่างกันอยู่หลายประการ เช่น

4.1 ผู้กระทำความผิดทางเศรษฐกิจต้องรับโทษทางอาญาก็จริงอยู่แต่โทษทางอาญานั้นก็เป็น โทษทางเศรษฐกิจเสียเป็นส่วนใหญ่

4.2 การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจสามารถใช้โทษในทางการปกครองได้ เช่น การคุมประพฤติ การสั่ง ให้เลิกกิจการ การให้หยุดกิจการชั่วคราว หรือแม้แต่การสั่งให้นายจ้างรับคนงานกลับเข้าทำงาน ตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์

4.3 ลักษณะการกระทำความผิดและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดทางเศรษฐกิจจะคล้ายกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ไม่มีความประสงค์หรือมุ่งหมายที่จะให้มีผลคืนแก่ผู้กระทำความผิด

5. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มิได้บังคับกฎเกณฑ์ในเรื่องเจตนา และข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์อย่างเคร่งครัดนัก ส่วนใหญ่จะดูผลของการกระทำว่ากระทบต่อสิทธิและเกิดความเสียหายอย่างไรเป็นหลักในการพิจารณา

6. เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเลือกใช้มาตรการในการบังคับได้หลายวิธี เช่น

6.1 สามารถเลือกใช้ มาตรการในทางอาญา หรือ ทางการปกครอง แก่ผู้กระทำความผิดได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลของเจ้าหน้าที่ของรัฐในสภาวะการณ์ขณะนั้น ซึ่งอาจจะด้วยเหตุผลทางการเมืองนโยบายของรัฐ เป็นต้น

6.2 ลดความเชื่อที่มีต่อการใช้โทษทางอาญาโดยการงดการลงโทษที่รุนแรง (ประหารชีวิตหรือการทรมานร่างกาย) มาใช้วิธีการใหม่ๆ เช่น การคุมประพฤติ บริษัท ห้างร้าน (Corporate Probation)

7. การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจเป็นการกระทำของผู้มีความรู้ความสามารถและใช้เทคนิค โดยเฉพาะหรือละเอียดอ่อน

8. มีความแตกต่างกันในระหว่าง กฎหมายกับธรรมเนียมทางธุรกิจ กล่าวคือ ในทางอาญาโดยทั่วไปมีกฎหมายกำหนดกฎเกณฑ์ไว้เป็นการเฉพาะและแน่นอนส่วนอาชญากรรมทางเศรษฐกิจกฎหมายยังไม่มีที่แน่นอนและขึ้นอยู่กับหลักธรรมเนียมทางธุรกิจเป็นสำคัญ

วีระพงษ์ บุญโญภาส กล่าวว่ (2540 : 25-27) เมื่อมองการกระทำผิดทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมธรรมดาแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นการกระทำ ความผิดทางเศรษฐกิจก็ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวมเช่นเดียวกัน การกระทำผิดทางเศรษฐกิจบางครั้งก็กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในร่างกายเช่นเดียวกับอาชญากรรมธรรมดาทั่วไป ฉะนั้น คงไม่ผิดนักถ้าจะกล่าวว่า **อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นอาชญากรรม**

แนวความคิดที่กล่าวถึง**ลักษณะเฉพาะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ** ของ Reckless (อ้างถึงใน จักรรัตน์ ศรีโกมุท 2539 : 37) นักสังคมวิทยาและอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่ง ได้กล่าวถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1. เป็นอาชญากรที่มีภูมิหลังดีเฉลี่ยฉลาดกว่าอาชญากรรมธรรมดาทั่วไปมีบุคลิกภาพภูมิฐาน สร้างความเชื่อถือได้ง่าย
2. ใช้เทคนิคที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำความผิด และยากแก่การสืบสวนจับกุม
3. ประกอบอาชญากรรมที่ไม่เขย่าวงศ์ประชาชนไม่สร้างความโกรธแค้นอย่างรุนแรงให้แก่สังคม
4. มีวิธีปกปิดความผิดและไม่พยายามหลงเหลือหลักฐานไว้ให้จับกุมและมักจะดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมของพลเมืองดี
5. ผลตอบแทนที่ได้รับมักจะมีมูลค่ามหาศาลบางครั้งกระทบกระเทือนไปถึงชื่อเสียงของประเทศชาติ

ธอรัน (Tohn อ้างถึงใน วีระพงษ์ บุญโญภาส 2540 : 38-40) กล่าวถึงปัญหาพื้นฐานของอาชญากรรมคอเช็ตขาว ซึ่งอยู่บนหลักเกณฑ์ของปรัชญาการบังคับใช้กฎหมาย ความรับผิดชอบและบทลงโทษโดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้ คือเสนอเกี่ยวกับเรื่องความหมายที่แน่นอนของอาชญากรรมคอเช็ตขาว ซึ่งจะทำให้สามารถแยกแยะ อาชญากรรมคอเช็ตขาวออกจากอาชญากรรมธรรมดาได้คือ มีปัญหาว่าพฤติกรรมเพียงใดเป็นอาชญากรรมคอเช็ตขาวแล้วหรือยังเป็นเพียงการหากำไรทางการค้า และการพาณิชย์เพราะบุคคลทั่วไปยังเห็นว่า การกระทำของอาชญากรรมคอเช็ตขาวไม่เป็นอาชญากรรมแต่เป็นเพียงความสามารถที่ฉลาดกว่าบุคคลอื่นทางการค้า และการพาณิชย์เท่านั้นแม้ว่า ผู้เขียนพยายามจะให้คำตอบโดยใช้ทฤษฎีทางอาชญาวิทยาเข้ามาช่วยก็ตามแต่ปัญหาเรื่องความหมายที่แน่นอนของอาชญากรรมคอเช็ตขาวก็ยังไม่อาจสรุปได้แน่นอนซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ยังคงสืบเนื่องมาในการศึกษาอาชญากรรมคอเช็ตขาวมา จนถึงปัจจุบันนี้ เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความใหม่ของการศึกษา ในเรื่องนี้ การที่อาชญากรรมคอเช็ตขาวมีลักษณะแยกจากลักษณะของอาชญากรรมธรรมดาโดยทั่วไปอย่างชัดเจน และค่านิยมของประชาชนโดยทั่วไปต่ออาชญากรรมคอเช็ตขาว

ธอร์น (Tohn 2540 : 38 - 40) ได้กล่าวต่อไปอีกว่า อาชญากรรมคอเช็ดขาวเกิดจากพื้นฐานสังคมอุตสาหกรรม ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา และกล่าวว่า หลักกฎหมายทั่วไปทั้งหลายก็ถูกปรับให้สอดคล้องกับสังคมอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้ได้แนวความคิดว่าประเทศต่าง ๆ ที่กำลังมีการพัฒนา ไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมนั้น จะต้องคำนึงว่า จะต้องเกิดอาชญากรรมคอเช็ดขาว ขึ้นมาควบคุมด้วยเพื่อที่จะได้เตรียมการไว้ล่วงหน้าโดยอาจศึกษาถึงปรากฏการณ์ของประเทศที่เป็นอุตสาหกรรมมาก่อนแล้ว รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมคอเช็ดขาวที่ได้มีการค้นคิดกันขึ้น และจะเห็นได้ว่าประเทศที่ใช้หลักกฎหมายทั่วไปสามารถควบคุมและแก้ไขอาชญากรรมคอเช็ดขาวได้ดี เพราะศาลในประเทศทั่วไปสามารถสร้างหลักกฎหมายใหม่ ๆ ให้ทันกับการกระทำของอาชญากรรมคอเช็ดขาวที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะของธุรกิจการค้าที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ส่วนประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายจะเกิดจุดบกพร่องที่ไม่สามารถปรับใช้กฎหมายในการควบคุมและแก้ไขอาชญากรรมคอเช็ดขาวทันเหตุการณ์ เพราะกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายต้องการกระบวนการในการบัญญัติที่ล่าช้าโดยที่ศาลไม่สามารถสร้างหลักกฎหมายได้เองเหมือนประเทศที่ใช้กฎหมายทั่วไป ประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายจึงอาจต้องสร้างมาตรการขึ้นมาเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการควบคุมและป้องกันอาชญากรรมประเภทนี้ได้ทันเหตุการณ์ มาตรการที่ใช้ได้ผลประการหนึ่งคือ การให้อำนาจของฝ่ายบริหารในการควบคุมอาชญากรรมคอเช็ดขาวเพราะฝ่ายบริหารสามารถใช้ดุลพินิจในการดำเนินการได้ทันเหตุการณ์ เป็นไปในรูปคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น ในส่วนของการดำเนินคดีอาญาต่ออาชญากรรมคอเช็ดขาวนั้น ผู้บังคับใช้กฎหมายมีทัศนคติว่า อาชญากรรมคอเช็ดขาวนั้นไม่ใช่ความผิดรุนแรงแต่เป็นความผิดประเภทเดียวกับความผิดที่กำหนดให้เป็นความผิด (Mala Prohibita) ไม่ใช่เป็นความผิดในตัวเองตามธรรมชาติ (Mala Inse) และเป็นความผิดที่ไม่ใช่เกิดโดยเจตนา แต่ความจริงแล้วความผิดของอาชญากรรมคอเช็ดขาวเป็นความผิดที่ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อสังคม ทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มากกว่าอาชญากรรมธรรมดาสามัญ และจากการวิจัยของ ซัทเธอร์แลนด์ (Sutherland) พบว่าอาชญากรรมคอเช็ดขาวเกิดโดยความตั้งใจของผู้กระทำเพราะพบว่าเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นหลายครั้งของผู้กระทำผิดรายเดียวกัน เป็นการกระทำที่ไม่หลบจำต่อโทษที่ได้รับ ดังนั้นการควบคุมและแก้ไขอาชญากรรมคอเช็ดขาวที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การเปลี่ยนทัศนคติของผู้บังคับใช้กฎหมายต่ออาชญากรรมคอเช็ดขาวเสียใหม่ว่าเป็นอาชญากรรมที่รุนแรงและเกิดโดยตั้งใจผู้บังคับใช้กฎหมายจะได้ให้ความสำคัญในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมคอเช็ดขาวอย่างจริงจัง

ส่วนอาชญากรรมคอเช็ดขาว ในกรณีที่เป็นนิติบุคคลไม่สามารถนำหลักเจตนามาใช้ในการลงโทษโดยการจำคุกหรือคุมประพฤติไม่สามารถนำมาใช้ได้แต่ผู้เขียนลืมนำไปประการหนึ่งว่านิติบุคคลดังกล่าวดำรงอยู่ได้เพราะการกระทำกิจการของตน และอาศัยกิจการดังกล่าวจึงสามารถประกอบอาชญากรรมได้ แม้โทษจำคุกหรือคุมประพฤติไม่สามารถนำมาใช้กับนิติบุคคลที่ประกอบอาชญากรรมก็ตาม แต่สามารถใช้โทษปรับและการห้ามประกอบกิจการหรือปิดกิจการมาใช้กับนิติบุคคลได้ สำหรับโทษปรับนั้นต้องเป็นโทษปรับที่สูงเพียงพอกับความผิดที่นิติบุคคลนั้นก่อขึ้นเพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบต่อนิติบุคคลนั้น ส่วนโทษการห้ามประกอบกิจการหรือปิดกิจการเป็นโทษที่ดีที่สุดสำหรับนิติบุคคลนั้น เพราะทำให้นิติบุคคลนั้นถูกตัดออกจากวงจรกิจการที่นิติบุคคลนั้นสามารถประกอบอาชญากรรมและเนื่องจากธุรกิจการค้าเป็นกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสูงทำให้นิติบุคคลนั้นไม่สามารถเชื่อมต่อกับกิจการดังกล่าวได้อีกเป็นการตัดการประกอบอาชญากรรมของนิติบุคคลนั้น

2.2 ผลกระทบของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

2.2.1 ผลกระทบของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (โสทร วณิชเสถียร และ เสรีน ปุณณะหิตานนท์, 2533 : 12) ได้กล่าวไว้ว่า การที่อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะพิเศษแตกต่างออกไปจากอาชญากรรมทั่วไปโดยที่ผลกระทบจากอาชญากรรมดังกล่าวจะค่อนข้างที่จะแตกต่างออกไปด้วย กล่าวคือ ผลกระทบของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนี้ส่งผลกระทบที่กว้างและลึกไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนไปถึงความมั่นคงของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1.ด้านเศรษฐกิจ ไม่มีอาชญากรรมประเภทใดอีกแล้ว ที่จะสามารถสร้างความเสียหายได้มากเท่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของมูลค่า หรือจำนวนผู้เสียหาย บางครั้งอาจจะรุนแรงจนทำให้ระบบเศรษฐกิจสั่นคลอนไม่มั่นคงทั้งระบบ

2.ด้านสังคม ถึงแม้ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จะเป็นการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ แต่ผลกระทบต่อสังคม ก็ไม่อาจที่จะละเลยอย่างยิ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะจากภาวะเศรษฐกิจที่แข่งขันกันมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนต้องดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อที่จะให้ตัวเองอยู่รอด ตลอดจนสนองความต้องการของตนเองเพื่อการกินดีอยู่ดี โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่จะให้ ได้มาถึงสิ่งที่ต้องการ ดังนั้นจึงทำให้มีผู้ประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจขึ้นมา ซึ่งก็เป็นการบอกให้ทราบว่าสังคมนั้นกำลังขาดคุณธรรม มีความรู้สึกกับผิดชอบลดน้อยลง ดังเราจะเห็นได้จากกรก่ออาชญากรรมในสวนที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของคน ในประเภทปลอมสินค้าอุปโภคบริโภค

3.ด้านการเมืองการปกครอง จากการศึกษาที่เราได้ทราบแล้วว่าผู้กระทำอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และบางส่วนมีตำแหน่งที่เกี่ยวกับทางการเมือง ดังนั้นเพื่อที่จะหาโอกาสกระทำความผิดตลอดจนหาสิ่งที่จะป้องกันตัวเองให้พ้นจากการกระทำผิดนั้น จึงไม่มีอะไรที่จะดีไปกว่าการแสวงหาอำนาจรัฐ เพื่อนำไปปกป้องคุ้มครองการกระทำอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยการใช้อำนาจทางฐานะที่มีอยู่ มาเป็นวิธีการดำเนินการแสวงหาอำนาจรัฐ โดยการสมัครรับเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ เพื่อให้ได้รับเลือกขึ้นเป็นผู้แทนของประชาชน ไม่ว่าจะด้วยการซื้อเสียง หรือทุจริตด้วยวิธีอื่นก็ตามอันเป็นการทำลายระบบการเมืองการปกครอง

4.ด้านความมั่นคงของประเทศชาติ อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลกระทบโดยอ้อมที่ส่งผลต่อมากจากผลกระทบในด้านอื่น ๆ กล่าวคือ ถ้าประเทศใดมีระบบเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง มีระบบสังคมที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการเมืองการปกครองที่ขาดคุณธรรมด้วยแล้ว ก็ย่อมส่งผลให้ความมั่นคงของประเทศนั้น สั่นคลอนได้

2.2.2 อาชญากรรมองค์การ

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2531:111) ได้กล่าวไว้ว่า อาชญากรรมองค์การ (Organized Crime) หมายถึง อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมตัวเข้าด้วยกันตามสายการบังคับบัญชา ในรูปขององค์การ โดยจัดวางแผนและดำเนินงานเพื่อประกอบธุรกิจผิดกฎหมายประเภทต่าง ๆ และบ่อยครั้งที่องค์การอาชญากร จะอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมืองเพื่อผูกขาดการดำเนินธุรกิจผิดกฎหมายนั้นๆ

สภาองเกรสของสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการให้ความหมายครอบคลุมในลักษณะของอาชญากรรมองค์การอย่างละเอียดความว่า องค์การอาชญากรรม หมายถึง การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยคณะบุคคลที่รวมตัวกัน เป็นองค์การอย่างมั่นคงและเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าและบริการ ที่ผิดกฎหมายครอบคลุมธุรกิจในวงกว้างรวมทั้งการพนัน โสเภณี การให้กู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยสูง รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ที่ผิดกฎหมายที่กระทำโดยสมาชิกขององค์การ

2.2.3 ลักษณะขององค์การอาชญากรรม

นวลจันทร์ ทศนะชัยกุล (2540:235-236) กล่าวว่า อาชญากรรมองค์การ นี้ เป็นการยากที่จะเห็นชัดเจน คนทั่วไปจึงเข้าใจยาก เพราะไม่แพร่หลาย เช่น อาชญากรรมพื้นฐาน พิจารณาได้ว่าการกระทำผิดกฎหมายเป็นการละเมิดกฎหมายทางอาญา มีการเข้าร่วมในธุรกิจที่มีการจัดตั้งเป็นองค์

การ เพื่อให้ได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือทางการเงินนั่นเอง ลักษณะขององค์การอาชญากรรม 11 ลักษณะ แยกให้เห็นชัดเจน ดังนี้

1. คณะบุคคลที่รวมเป็นองค์การอย่างมั่นคง แน่นแฟ้นจัดตั้งเป็นองค์การโดยหวังประโยชน์ร่วมกัน
2. มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพสามารถประสานงานได้พร้อมเพรียงกันและเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย
3. มีการจัดการ แบ่งงานกันรับผิดชอบโดยมีประสิทธิภาพหวังผลจริงจัง
4. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าของอาชญากรรมองค์การเป็นที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมืองจะเป็นคนที่สังคมทั่วไปยอมรับว่าเป็นคนที่มีสถานภาพทางสังคมสูง
5. ทางองค์การจะดึงข้าราชการ นักการเมืองเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกขององค์การด้วย หรืออาจจัดหาเงินทุนที่จะให้ผลประโยชน์และ การดูแลแก่ข้าราชการและนักการเมือง เพื่อแลกเปลี่ยนให้องค์การ ทำงานได้สะดวกขึ้น
6. อาชญากรรมองค์การมักใช้ ความรุนแรงในการดำเนินธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น การข่มขู่ การทำร้ายร่างกาย และการฆ่าบุคคลผู้ขัดผลประโยชน์ รวมทั้งสมาชิกขององค์การเอง ถ้าทำผิดกฎระเบียบก็ จะถูกจัดการทันที
7. เป็นอาชญากรรมที่ยึดเป็นอาชีพ และจะพยายามขยายธุรกิจกว้างขึ้นในเขตแดนและมีการทำธุรกิจข้ามชาติด้วย
8. วิธีการดำเนินการจะใช้บุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เข้ามาร่วมทำงานด้วย
9. องค์การจะมีการจัดสรรเงินพิเศษในการดูแลพรรคพวก บริวารรวมทั้งครอบครัวไม่ให้เดือดร้อน เนื่องจากสมาชิกบางคนถูกจับและดำเนินคดี ถูกบังคับใช้ทางกฎหมายต้องถูกจำคุกภรรยาและลูกของเขาจะไม่ถูกทอดทิ้ง
10. การจัดสรรเงินเป็นค่าใช้จ่าย เป็นค่าจัดหาเครื่องมือค่าจ้างสมุนมือปืนรับจ้าง และค่าสินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ขบวนการยุติธรรม ตำรวจ อัยการ ศาล นักการเมือง ทหารที่มีตำแหน่ง และทนายความ เงินที่ใช้ในการวิ่งเต้นมีจำนวนมาก
11. มีการวางแผน กำหนดนโยบายและมีการนำมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อป้องกันอุปสรรคความชะงักงันในการประกอบกิจการ

อาชญากรรมองค์กร ส่วนใหญ่จะประกอบกรใน รูปแบบต่างๆปะปนกับอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมเศรษฐกิจ อาชญากรรมการเมือง และอาชญากรรมคอเช็ดขาว กิจกรรมของอาชญากรรมองค์กรในปัจจุบันแผ่ขยายกว้างขวางขึ้นมาก ทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยเป็นองค์กรที่มีธุรกิจทางทุจริตกว้างขวางทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก

2.2.4 การควบคุมปราบปรามอาชญากรรมองค์กร

การปราบปรามอาชญากรรมองค์กรทำได้ยาก เนื่องจากลักษณะของอาชญากรรมประเภทนี้มีลักษณะเฉพาะ คือ การดำเนินงานขององค์กรมีการวางแผน มีการบริหาร และที่สำคัญ มีข้าราชการและนักการเมืองร่วมมือด้วยสมาชิกขององค์กรมีความภักดี สามัคคีกันในระดับสูงมาก

นวลจันทร์ ทักษะชัยกุล (2540:235-236) กล่าวว่า การเสนอแนวความการแก้ไขปราบปรามอาชญากรรมองค์กรดังต่อไปนี้

1.ตั้งคณะกรรมการหน่วยงานเฉพาะกิจ ให้รับผิดชอบอาชญากรรมนี้โดยตรง โดยเฉพาะทางคณะทำงานควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ และทักษะในการปราบปราม

2.การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจควรเพิ่มงบประมาณที่ทันสมัยใน การจัดหาเทคโนโลยี ที่จะเก็บข้อมูลการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากองค์กรนี้ลงทุนในการจัดหาอุปกรณ์เพื่อประกอบอาชญากรรมสูง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีเครื่องอุปกรณ์และอาวุธที่มีประสิทธิภาพด้วย

3.การแก้ไขทำได้โดยการออกกฎหมายเพื่อความคล่องตัวในการปราบปรามได้จริงจัง . เช่นกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้ร้องเรียนในกิจการธุรกิจของกลุ่มอาชญากรรมองค์กร ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายด้วย

การออกกฎหมาย อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ดักฟังการติดต่อทางโทรศัพท์ ทั้งนี้เพื่อการติดตามรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดี

กฎหมายฟอกเงินควรมีมาตรการพิเศษในการตรวจสอบบัญชีเงินฝากธนาคาร การซื้อหุ้น และสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่จะรวบรวมหลักฐานโดยบัญญัติเพียงว่าหลักฐานนั้นควรเชื่อได้ก็สามารถดำเนินคดีได้

4.เจ้าหน้าที่สอบสวนการยุติธรรม คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ จะต้องทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในการปราบปรามบังคับใช้กฎหมายให้ศักดิ์สิทธิ์

5. อาชญากรรมข้ามชาติอาชญากรรมองค์กร มีความสัมพันธ์กันมากความร่วมมือกัน ระหว่างประเทศในการมีสนธิสัญญา ระหว่างประเทศที่จะบังคับกับพลเมืองในบังคับของกันและกัน สมควรเร่งรีบที่จะดำเนินการร่วมกัน การขอความร่วมมือ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะทำให้เกิดประโยชน์ในการปราบปรามแก้ไข

6. การจัดทำประวัติของเจ้าหน้าที่ขบวนการยุติธรรม นักการเมือง จะเป็นประโยชน์ในการรวบรวมหลักฐานที่มาของทรัพย์สิน การฟอกเงิน

7. การดำเนินคดีในการบังคับใช้กฎหมายแก่พวกมาเฟียควรกระทำอย่างเด็ดขาดด้วยการลงโทษขั้นสูง ให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์อย่างแท้จริง

8. รัฐบาลโดยกรมการปกครองต้องปรับปรุง ทะเบียนราษฎร์ บัตรประชาชน และทะเบียน ประวัติอาชญากร ให้มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

9. เจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องพัฒนาขยายขอบข่ายงาน การทำงานของศูนย์รับแจ้งเหตุ หรือข่าวด่วนของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

10. การใช้มาตรการทางอาญาโดยนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับคนที่ เป็นภัยทางสังคม เช่น การห้ามเข้าเขตกำหนด การกักกัน และการทำทัณฑ์บนเพื่อเป็นการควบคุมดำเนินการกับผู้มีพฤติการณ์เป็นภัยต่อสังคม

2.3 แนวความคิดทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 สำนักขัดแย้ง (Conflict School)

กลุ่มทฤษฎีที่สังกัดในสำนักขัดแย้ง เช่น Marxist, Latin Theory เป็นต้น ผลสรุป การมองระบบสังคมของสำนักขัดแย้ง เชื่อว่า ระบบ (System) สังคมต่าง ๆ ประกอบด้วยระบบย่อย (Subsystem) หลายระบบต่างมีภารกิจหน้าที่ (Function) ของตน แต่ระบบย่อยเหล่านี้ จะมีความไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal) มีทั้งระบบย่อยที่แข็งแรง (Strong) และระบบย่อยที่อ่อนแอ (Weak) หรือระบบย่อยที่มี (Have) และระบบย่อยที่ไม่มี (Have not) สถานภาพ บทบาท (Status and Role) ของแต่ละระบบย่อยจึงไม่เท่าเทียมกัน ก่อนให้เกิดภาวะการครอบงำ (Dominate) และการถูกครอบงำ (Subordinate) เกิดการได้เปรียบและเสียเปรียบ เมื่อรวมกับการกดขี่เอาเปรียบ (Exploitation) จึงเป็นการนำไปสู่ภาวะขัดแย้ง (Conflict) ในระบบสังคม สำนักคิดนี้มองว่า ระบบสังคมเป็นระบบอสมดุล (Unbalance) เชื่อว่าธรรมชาติเป็นเรื่องอสมดุล Karl Marx ให้แนวคิดไว้ว่า ผลกำไรของพวกนายทุนมีพื้นฐานมาจากการเอาเปรียบผู้ใช้แรงงานพวกนายทุนจะใช้เล่ห์เหลี่ยม การจ่ายค่าแรงให้แก่คนงานน้อยกว่าที่พวกเขาควรจะได้รับคนงานจึงได้รับค่าแรงน้อยกว่าสิ่งของที่พวกเขา

เขาผลิต ในการทำงานครั้งหนึ่งมูลค่าส่วนเกิน ที่เกิดขึ้น จึงถูกหักไว้และนำไปลงทุนอีกโดยนายทุน นี่คือพื้นฐานของระบบทุนนิยม ระบบทุนนิยมเจริญเติบโตขึ้นมา โดยการเอาัดเอาเปรียบคนงานเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ มูลค่าส่วนเกินก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวและนายทุนก็สามารถขยายระบบทุนนิยมโดยการเอาผลกำไรที่เพิ่มขึ้นไปลงทุน โดยไม่ได้คำนึงถึงบรรทัดฐานของสังคม

ชนชั้นจะเป็นด้านหลักชนชั้นจะเป็นตัวการจำแนกย่อยในชนชั้นอีกทีหนึ่ง ทุนเป็นชนชั้นแล้ว จำแนกย่อยเต็มไปหมดถึงทุนข้ามชาติ ทุกชาติ การร่วมทุนกับต่างประเทศ (Joint Venture) ของเรา เป็นทุนศักดินา ทำหน้าที่กดทุนท้องถิ่นแล้วไปกดทุนแรงงานอีกที่ ทุนยิ่งเล็กเท่าไร การกดขี่ยิ่งรุนแรงมากเท่านั้น เรื่องตัว Economic Base และ Super-Structure รายละเอียดเน้นหนักในเรื่องมองระบบนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ระบบในความคิดของ Marxist นี้ ชนชั้นเป็นเรื่องของการภาวะการครอบงำและถูกครอบงำ (Domination and Subordination) ในสังคมทุกสังคมโลกมีการจำแนกแบ่ง (Class) คำว่า Class ใช้เศรษฐกิจเป็นตัวจำแนก ส่วนการจำแนกคนในสังคม มีตัวแปรหรือปัจจัยอื่นจำแนกมากมาย ไม่จำเป็นต้องเป็นตัวเศรษฐกิจ คนดี คนเลว ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจอย่างเดียว ฉะนั้น ชนชั้นจะเป็นด้านหลัก ชนชั้นจะเป็นตัวการจำแนกย่อยในชนชั้นอีกที เมื่อชนชั้นหนึ่งอยู่เหนืออีกชนชั้นหนึ่ง มันจะไม่สมดุล ผลที่ไม่เที่ยงกัน จะเกิดภาวะครอบงำและถูกครอบงำ มีการเอาัดเอาเปรียบกันนำไปสู่ความขัดแย้งกันในระบบ

2.3.2 ชนชั้นทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2542 : 31) กล่าวว่า ลักษณะของสังคมไทย มีโครงสร้างของชั้นชน (Class Structure) โดยการยึดทรัพย์สินสมบัติ (Wealth) สถานภาพ (Status) เกียรติ (Prestige) อำนาจ (Power) ความดี (Righteousness) นิยมเงินตราายกย่องความเป็นเจ้าคนนายคนยึดบุคคลเป็นหลักยกย่องผู้อาวุโส ยอมรับมากกว่ายอมรับถูก รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างญาติที่น้องลดน้อยลง จนผูกพันเฉพาะผู้ที่ใกล้ชิด เพราะชีวิตมีการแข่งขันหรือแร้นแค้นมากกว่าแต่ก่อน และ/หรือด้วยเหตุอื่นๆ ที่แบ่งแยกสังคมออกเป็นชนชั้นต่างๆ (สุพัตรา สุภาพ, 2542 : 33)

การจัดระดับชนชั้นของสังคมไทย จึงมิได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เพราะมีปัจจัยทั้งทาง เศรษฐกิจและสังคมต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ

1. วงศ์ตระกูล เป็นสิ่งที่ได้มาโดยกำเนิด เช่น เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเป็นสิ่งที่ได้มา โดยความสามารถ เช่น เป็นขุนนาง ขุน หลวง พระยา (ดูสกุล)
2. ตำแหน่งทางการเมือง ผู้มีอำนาจทางการเมืองสูง จะมีอำนาจและได้รับการยกย่องเช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้แทนราษฎร ฯลฯ
3. ตำแหน่งทางราชการ เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มีเหรียญตรา เช่น ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการ จังหวัด นายพล เป็นต้น
4. อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งของรัฐและเอกชน ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมือง เช่น พ่อค้าคหบดี นักหนังสือพิมพ์ หัวหน้ากรรมการ
5. ความมั่งคั่ง ผู้มีทรัพย์สินเงินทองมากมักจะได้รับการยกย่องในระดับสูง ความมั่งคั่งจึง กลายเป็นสัญลักษณ์ของความสำเร็จและได้รับเกียรติในสังคม
6. ระดับการศึกษาผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงมักจะได้รับการยกย่อง ยิ่งศึกษาสูงเท่าไรยิ่งจะได้รับการยกย่องมากขึ้นเท่านั้น แม้แต่การทำงาน คนมีการศึกษาสูงย่อมได้ ตำแหน่งหน้าที่การงานดีกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ
7. อาชีพปกติคนที่มีอาชีพเป็นที่ยกย่องจะได้รับสถานภาพสูงในสังคม เช่น นักการเมือง นักการทูต ครู อาจารย์ แพทย์ ทหาร ตำรวจ ฯลฯ ส่วนผู้มีอาชีพแบบใช้แรงงานจะอยู่ ใน ระดับที่ต่ำกว่า เช่น อาชีพที่ต้องให้แรงงาน ช่างฟิต ช่างทาสี กรรมกรแบกหาม เป็นต้น

ยิ่งไปกว่านั้นชนชั้นในสังคมไทยยังอาจแบ่งได้ 8 ชั้น ดังนี้

1. **ชั้นสูงสุด (Supreme)** มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถอยู่ บนยอดสูงสุด รองลงมาคือพระวงศ์ชั้นสูง เช่น พระบรมวงศ์เธอ
2. **ชั้นสูงสุด (Elite)** ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี บุคคลชั้นรัฐมนตรีทั้งหลาย องคมนตรี และรัฐบุรุษผู้มีชื่อ
3. **ชั้นค่อนข้างสูง (Upper)** ประกอบด้วย บุคคลชั้น ปลัดกระทรวง นายพล อธิบดี อธิการบดีมหาวิทยาลัย ผู้นำทางการค้าและเศรษฐกิจ
4. **ชั้นกลางสูง (Upper-middle)** ประกอบด้วย ปัญญาชนชั้นนำ ข้าราชการชั้น พิเศษ ผู้อำนวยการกองหรือสำนักงาน อาจารย์ชั้นผู้ใหญ่ของสถาบันชั้นนำ มหาวิทยาลัย ครูอาจารย์ อื่นที่มีคุณวุฒิสองและมีชื่อเสียง นักธุรกิจชั้นนำ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ นักเขียนผู้มีชื่อเสียง นัก วิชาการ นายแพทย์ชั้นนำ

5. **ชั้นกลางธรรมดา (Middle)** ประกอบด้วยข้าราชการชั้นเอกธรรมดา และชั้นโท พ่อค้า ปัญญาชนชั้นรอง ผู้มีสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีและโทในประเทศหรือจากต่างประเทศ ทนายความ นายแพทย์ นักธุรกิจชั้นรอง ครูอาจารย์ทั่วไป

6. **ชั้นกลางค่อนข้างต่ำ (Lower-middle)** ประกอบด้วยข้าราชการชั้นตรี นักธุรกิจ บุคคลผู้ที่มีพอกิน การศึกษาไม่สูงนัก รวๆ ม.8 หรือมศ. 5 หรืออย่างมากก็อาจชีวิตศึกษาชั้นสูงหรืออนุปริญญา ช่างกลหรือช่างเครื่องยนต์

7. **ชั้นต่ำปานกลาง (Upper-lower)** ได้แก่ เสมียน พนักงานอันดับต่ำในวงราชการ องค์กรอุตสาหกรรม ลูกจ้างชั้นสูง ช่างฝีมือ เช่น ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างปูน ช่างทาสี

8. **ชั้นต่ำ (Lower-lower)** ได้แก่ กรรมกรหาเช้ากินค่ำ ผู้ไม่มีฝีมือ (unskilled labours) ที่ใช้แต่กำลังแรง ชาวนาที่ปลูกพืช หรือเลี้ยงสัตว์บางอย่างในปริมาณน้อยพอกินพอใช้ในครอบครัวแม่ค้าหาบเร่ หรือตามแผงลอย

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber อ้างถึงใน ผจจจิตต์ อธิคมนันท์ 2525:126-127) สนใจ สังคมอุตสาหกรรมที่เป็นทุนนิยม โดยเข้าเห็นว่า อำนาจ ที่มีประสิทธิภาพ จะควบคุมการกระทำของ มนุษย์ และอำนาจนี้แบ่งแยกตามลักษณะพฤติกรรมได้ 3 ลักษณะ คือ เศรษฐกิจสังคม และการเมือง จากพฤติกรรมทั้ง 3 ลักษณะนี้ อำนาจที่เกิดขึ้นนั้นจะขึ้นอยู่กับชนชั้น สถานภาพและพรรค ซึ่ง Weber ได้อธิบายรายละเอียดไว้ดังนี้

1. อำนาจในพฤติกรรมด้านเศรษฐกิจ การจัดลำดับช่วงชั้นจะเป็นแบบชนชั้นต่างๆ บุคคลซึ่งมีผลประโยชน์และอำนาจทางเศรษฐกิจเหมือนกันจะอยู่ในชนชั้นเดียวกัน

2. อำนาจทางสังคม Weber ให้สังเกตความแตกต่างช่วงชั้นจากสถานภาพของบุคคล บุคคลที่มีเกียรติศักดิ์ศรี ความเป็นอยู่ฐานะชีวิต คล้ายกันจะอยู่ในกลุ่มที่มีสถานภาพเดียวกันอำนาจทางสังคมนี้จะเกิดจากเกียรติยศที่ได้รับจากบุคคลอื่น ส่วนสถานภาพขึ้นอยู่กับชุมชนซึ่งทำให้ได้รับอำนาจทางสังคม

3. อำนาจทางการเมือง Weber ให้ทรงเห็นว่า ตำแหน่งทางการเมือง จะเป็นส่วนให้บุคคล มีอำนาจต่างกันไป อำนาจทางการเมืองมีขึ้น โดยกลุ่มการเมือง และอำนาจนี้อาจมีผลถึงอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจริงแล้ว ผู้ที่มีอำนาจอย่างหนึ่งสามารถนำไปใช้กับอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจริงแล้วผู้ที่มีอำนาจอย่างหนึ่งสามารถนำไปใช้กับอำนาจอีกอย่างหนึ่งได้ เช่น บุคคลที่มีความมั่งคั่งก็จะได้ทั้งสถานภาพและอำนาจการเมืองบุคคล ที่มีสถานภาพสูงก็จะมีอิทธิพลทางการเมืองได้ และเช่นกันนักการเมืองก็จะมีประโยชน์ในทางสังคมและเศรษฐกิจ

2.3.3 ทฤษฎีไร้ระเบียบ (Anomie Theory ของ Emile Durkheim)

ประเทือง ธนียผล (2538 : 110) กล่าวว่า ทฤษฎีสภาพไร้บรรทัดฐาน หรือ นักอาชญาวิทยาบางท่านเรียกว่า ทฤษฎีสภาพไร้กฎหมาย หรือทฤษฎีไม่ยอมรับค่านิยมทางสังคม เป็นแนวคิดของนักสังคมวิทยาผู้มีชื่อเสียงที่สุดท่านหนึ่ง คือ Emile Durkheim, 1858-1917 ชาวฝรั่งเศส เป็นผู้ริเริ่มศึกษาวิจัยปรากฏการณ์อาชญากรรมจากปัจจัยทางสังคมวิทยา Durkheim เสนอแนวความคิดซึ่งเป็นรากฐานของทฤษฎีไร้บรรทัดฐานว่า “ อาชญากรรม เป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคมเมื่อใดที่บรรทัดฐานของสังคมไม่สามารถควบคุมการกระทำของบุคคลในสังคม หรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของบุคคล ก็จะเป็นเหตุให้บุคคลล่องละเมิด ฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคมนำไปสู่การกระทำผิด ” ซึ่ง Durkheim เรียกสภาพดังกล่าวว่า “Anomie “ เดอร์ไคม์ชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์ ละเมิดบรรทัดฐาน หรือไร้บรรทัดฐานทางสังคมนี้ มักจะเกิดในสังคมอุตสาหกรรมสังคมเมืองใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเลื่อมล้ำขัดแย้งในสังคมทางแก้ไขคือต้องสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้สังคมส่วนรวมมีความสุข

2.3.4 ทฤษฎีไร้ระเบียบ (Anomie ของ Robert K. Merton)

Merton (อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ 2538 : 133) ได้กล่าวถึงโครงสร้างของสังคมบางอย่างที่ก่อให้เกิดความกดดันและขัดแย้งต่อบุคคลในกลุ่มจนทำให้พฤติกรรมไม่เป็นไปตามกฎของสังคม ซึ่งเป็นผลให้เกิดความไม่เป็นระเบียบในสังคม โดยมีตัวแปรผัน (variables) 2 อย่าง คือ

1. จุดหมายปลายทางทางวัฒนธรรม (cultural goals) ที่สังคมในขณะนั้นยึดมั่นและนำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันซึ่งจุดหมายปลายทางนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมและสภาพแวดล้อม และถ้าหากลักษณะของสังคมและสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไป จุดหมายปลายทางทางวัฒนธรรมอาจเปลี่ยนได้ เป็นค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติ ในขณะที่ขณะหนึ่งว่า เป็นสิ่งถูกต้อง เช่น สมัยก่อนสังคมไทยถือว่าเกียรติสำคัญกว่าเงิน ความซื่อสัตย์มีค่าต่อการคบหาสมาคมคนจะดีได้ต้องเข้าวัดอยู่กับพระให้พระอบรม ฯลฯ แต่ใน สังคมปัจจุบันเราเ้าเรื่องเงิน เรื่องวัตถุมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ตลอดจนย่ำว่าทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน ในการหาความสำเร็จ ฉะนั้น บุคคลจึงพยายามดิ้นรนต่อสู้เพื่อเสริมสร้างฐานะของตนให้มั่นคง โดยอาศัยวัตถุเป็นเครื่องวัด เช่น ใครมีเงินมากกว่ากัน บ้านใหญ่กว่ากัน แหวนเพชรใครเม็ดใหญ่กว่ากัน ใครสามารถส่งลูกไปเมืองนอกมากกว่ากัน ฯลฯ บุคคลจึงถูกบีบให้พยายามไขว่คว้าในสิ่งที่ตนมุ่งหวังเพื่อเลื่อนฐานะ หรือเพื่อการยอมรับของสังคม บางคนเมื่อทำดีไม่ได้ก็จะทำชั่ว เพราะเงินจะทำให้ได้มา ซึ่งอำนาจและตำแหน่ง ค่านิยม แบบนี้แพร่หลายในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย เช่น ไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น เป็นต้น

2. วิธีการต่าง ๆ ที่สังคมได้กำหนดไว้ให้บุคคลปฏิบัติตาม (institutionalized means) เป็นการจำกัดเสรีภาพให้อยู่ในขอบเขต หรือห้ามการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการปฏิบัติตามคุณธรรมต่าง ๆ ที่สังคมต้องการหรือยอมรับ เช่น มีระเบียบวินัย เคารพผู้อาวุโส ซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง อดทน อดกลั้น ฯลฯ เป็นการชี้แนวทางให้บุคคลปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบ ไม่ยุ่งเหยิงสับสน และถ้าใครปฏิบัติตามอุดมคตินี้ ชีวิตก็จะประสบความสำเร็จและได้ในสิ่งที่คาดหวัง เช่น ขยันเรียนสูง ๆ ก็จะได้งานตำแหน่งดีมีเกียรติ หรือขยันทำงานอย่างสม่ำเสมอด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จะได้เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่ง หรือทำดีสังคมยกย่องสรรเสริญ มีทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งสังคมจะส่งเสริม โดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีความก้าวหน้าในชีวิตด้วยการศึกษา และการทำงาน

ซึ่งในสังคมปัจจุบันมีปัญหา ในเรื่องจุดหมายปลายทางหรือเป้าหมายกับวิธีการที่สังคมกำหนด เพราะทั้ง 2 อย่างเป็นเรื่องที่มนุษย์กำหนดขึ้นมา เช่น ถ้าตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะชนะการแข่งขันฟุตบอลให้ได้ (มิใช่เป็นการชนะตามเกมกีฬา) วิธีการอาจจะเป็นไปโดยมิชอบ เช่น กระแทกคู่แข่ง ชก ใช้ศอกเข้า ฯลฯ หรือถ้าเป็นมวยปล้ำก็ใช้วิธีการสกปรกให้คู่แข่งหมดแรง จากสภาพดังกล่าว ความตึงเครียดเกิดจากความต้องการจะชนะให้ได้ ทั้ง ๆ ที่ผู้เล่นรู้ว่ามักมีกฎเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติ แต่ไม่ทำเพราะอยากชนะ (ตามเป้าหมายที่วางไว้) การตั้งเป้าหมายเพื่อความสำเร็จในทางที่ไม่ถูกต้อง อาจจะทำให้เกิดการเสื่อมเสียทางศีลธรรม เหมือนอย่างสังคมอเมริกันปัจจุบันที่เน้นเป้าหมาย (cultural goals) ความสำเร็จในรูปของเงิน โดยไม่เน้นวิธีการที่สังคมกำหนด (institutionalized means) ซึ่งเงินนั้นนอกจากใช้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และยังเป็นเครื่องส่งเสริมอำนาจด้วย เงินถูกเปลี่ยนรูปให้เป็นสัญลักษณ์ของเกียรติภูมิและบารมีและชั้นสังคมที่สูงขึ้น เป็นต้น

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรผันที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ช่วยให้เราเข้าใจการปรับตัวของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท ซึ่งจะแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้ เป็นการแสดงว่าเมื่อใดบุคคลจะยอมรับหรือไม่ยอมรับจุดหมายปลายทางที่สังคมกำหนด (cultural goals) และเมื่อใดที่บุคคลยอมปฏิบัติตามหรือไม่ยอมปฏิบัติตามวิธีการที่สังคมกำหนด (institutionalized means)

- + = ยอมรับ
- = ไม่ยอมรับ
- ± = ไม่ยอมรับสิ่งที่มีอยู่และใช้สิ่งใหม่แทน

แบบการปรับตัวของบุคคล

แบบแผนการปรับตัว	จุดหมายปลายทาง Cultural Goals	วิธีการ Institutionalized Means
1.ปฏิบัติตาม (Conformity)	+	+
2.แหวกแนว (Innovation)	+	-
3.เจ้าพิธีการ (Ritualism)	-	+
4.หนีโลก (Retreatism)	-	-
5.ทำทลาย (Rebellion)	±	±

ที่มา : รศ.สุพัตรา สุภาพ

จากตารางแบบการปรับตัวของบุคคล กลุ่มที่ 2 **พวกแหวกแนว (innovation)** เป็นการปรับตัวแบบที่เน้นในเรื่องเป้าหมายของความสำเร็จ (success goal) ด้วยวิธีใดก็ตามที่จะให้ได้เงินและอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นการผิดกฎหมายผิดระเบียบแบบแผนใดก็ตาม เป็นการเน้นในเรื่องจุดหมายปลายทาง (cultural goal) มากกว่าวิธีการต่าง ๆ ที่สังคมกำหนด (institutionalized means) ที่เป็นเช่นนี้เพราะสังคมเน้นเรื่องวัตถุนิยมมากเกินไป คนมีเงินได้รับการยกย่องสรรเสริญ ตลอดจนบุคคลทุกคนไม่มีโอกาสได้รับความสำเร็จเท่าเทียมกัน คนยากจนย่อมมีโอกาสน้อยกว่าคนมั่งมีในหลาย ๆ ด้าน เช่น โอกาสในการศึกษา การอยู่ดีกินดี การอบรมสั่งสอนดี ระเบียบวินัยดี ควบคุมตัวเองดี สิ่งแวดล้อมดี ฯลฯ โอกาสที่จะได้รับความสำเร็จจึงยากลำบากเมื่อทำดีไม่ได้ก็อาจจะออกมาในรูปทำชั่ว เช่น เป็นนักเลงอันธพาล หลอกหลวง ปลิ้นเสียดม เป็นต้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ฝืนระเบียบและก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่สังคมและมักจะปรากฏเสมอว่า ชนชั้นต่ำหรือยากจน กระทำผิดมากเพราะเหตุดังกล่าว แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า คนฐานะดีจะไม่กระทำการฝืนระเบียบ เพราะชนชั้นสูงหรือมั่งมี อาจจะกระทำความผิดเพราะแรงกดดัน (pressure) บางอย่างที่ทำให้บุคคลต้องกระทำเพื่อความสำเร็จ ซึ่งจะพบเห็นเสมอในพวกอาชญากรผู้ดี (white collar crime) เช่น นายธนาคาร หรือข้าราชการที่ใช้ตำแหน่งในทางทุจริต เพื่อสร้างความร่ำรวยให้แก่ตัวเอง อาชญากรผู้ดีนี้ทำการฟ้องร้องยากเพราะทำได้แนบเนียนและมีอิทธิพลสูงพอที่จะทำให้ไม่ต้องถูกสอบสวนหรือสอบสวน ส่วนมากก็ไม่มีความผิดเพราะหลักฐานอ่อนหรือไม่มีหลักฐาน

อย่างไรก็ตามจากข้อเท็จจริงสถิติอาชญากรรมนั้นมีมากในชนชั้นต่ำ หรือยากจน เพราะเน้นเรื่องความสำเร็จในรูปของเงินมาก แต่โอกาสที่จะบรรลุผลสำเร็จมีน้อย แม้จะกระทำตามระเบียบตามที่สังคมกำหนดก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ จึงกระทำการฝ่าฝืนระเบียบ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินและความ

สำเร็จต่าง ๆ เพราะโครงสร้างของชั้น (คนมั่งมีกับคนจน ข้าราชการผู้น้อย กับ ข้าราชการผู้ใหญ่ พ่อค้า กับกรรมกร ฯลฯ) จำกัดโอกาสที่จะประสบความสำเร็จหรือมีทรัพย์สินเงินทอง เพราะทุกคนไม่อาจจะเป็นราชา (every man is not a king) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง บุคคลไม่มีโอกาสสร้างความสำเร็จเท่าเทียมกัน แม้บุคคลจะพยายามทำดีที่สุดก็ตาม พฤติกรรมฝืนระเบียบจึงเกิดขึ้น

2.3.5 ทฤษฎีปริวรรตนิยม (Exchange Theory)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540:88-89) ได้กล่าวไว้ว่า จากนักเศรษฐศาสตร์เริ่มจากพวกอรรถประโยชน์นิยมยุคคลาสสิก เช่น Adam Smith, David Ricardo, John Stuart Mill, Jeremy Bentham นักเศรษฐศาสตร์ชาวยุโรป บุคคลเหล่านี้ มีความคิดเกี่ยวกับ สังคมและเศรษฐกิจต่างๆ กันไป แต่ฐานคติหรือความคิดทั่วไปเกี่ยวกับมนุษย์ความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะเมื่อมนุษย์อยู่ในตลาด เศรษฐกิจจะมีความคล้ายคลึงกัน ทำให้เรียกได้ว่าเขาเป็นนักอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianists) สังเกตและฐานคติอรรถประโยชน์นิยมที่สำคัญ พอสรุปเป็นสังเขปได้ดังนี้

1. มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล

ถึงได้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์เศรษฐกิจ หรือ Economic man

มนุษย์จะพยายามแสวงหาผลประโยชน์ทางวัตถุให้มากที่สุด จากการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นในตลาด ซึ่งมีลักษณะแข่งขันและเสรี

2. มนุษย์ในฐานะที่เป็นหน่วยที่มีเหตุมีผล ในตลาดเสรี จะพยายามหาข่าวสารที่จำเป็นทั้งหมด เพื่อให้สามารถรู้ทางเลือกไปสู่จุดหมายทั้งหมด และเพื่อจะได้สามารถคัดเลือกแนวทางได้กำไรหรือประโยชน์มากที่สุด

3. หลักการพิจารณาอย่างมีเหตุผล คือ

รู้ cost ในการปฏิบัติตามทางเลือกต่างๆ (alternatives)

รู้ผลประโยชน์ทางวัตถุที่พึงได้ จากทางเลือกต่างๆ เหล่านั้นหลังจากหักส่วนที่เป็น cost ออกไปแล้ว

คัดเลือกเอาทางเลือกที่ให้ประโยชน์ หรือผลกำไรมากที่สุด

นักสังคมวิทยา นับแต่ยุคต้นกำเนิดของสังคมวิทยา สเปนเซอร์ (Spencer) ได้พยายามที่จะปรับปรุงแนวความคิดอรรถประโยชน์นิยมมาใช้ในวิชานี้ คอมพ์และเดอริคิม (Comte และ Durkheim) ได้พยายามเสนอแนวทางเลือกให้กับความคิดอรรถประโยชน์นิยมของ Spencer

สำหรับนักสังคมวิทยายุคใหม่ก็มี เทวคอร์ก พาร์สัน (Talcott Parsons) ได้พยายามปรับปรุงหลักการอรรถประโยชน์นิยมข้างต้นแล้วนำมาใช้ทฤษฎีของเขา นักทฤษฎีปฏิวัติสมัยใหม่ทั้งหลายต่างก็พยายามปรับปรุง ต่อเติมเสริมแต่งทฤษฎีนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการปรับปรุงเหล่านี้ทำให้เป็นที่ยอมรับกันว่า

มนุษย์มักไม่ได้พยายามแสวงหาประโยชน์มากที่สุดเสมอไป

มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้มีเหตุผลเสมอไป

การติดต่อหรือแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน ไม่ว่าจะ เป็นในตลาดหรือที่อื่นไม่ได้หมายความว่า จะปลอดจากอิทธิพลหรือกฎเกณฑ์ภายนอกเสมอไป

มนุษย์ไม่สามารถมีข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เกี่ยวกับการเลือกทั้งหมดที่มีอยู่

เมื่อเป็นดังนั้นก็เห็นว่า หลักการอรรถประโยชน์นิยมใหม่ มีความถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี การปรับปรุงยังคงจะต้องมีต่อไปอีก สำหรับขั้นนี้ นักทฤษฎีปฏิวัติสมัยใหม่ก็สามารถสร้างฐานคติให้กับอรรถประโยชน์นิยม โดยอาศัยหลักการที่แก้ไขแล้ว ดังนี้

ในขณะที่มนุษย์มิได้แสวงหาประโยชน์อย่างมากที่สุดมนุษย์ก็ได้พยายามที่จะหาประโยชน์ . บางส่วนจากการติดต่อสัมพันธ์กันเสมอ

ในขณะที่มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้มีเหตุผลอย่างสมบูรณ์ แต่เขาก็ได้พยายามคิดหน้าคิดหลังเกี่ยวกับทุน และกำไรจากการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน

แม้ว่ามนุษย์จะไม่มีข้อมูลอย่างครบถ้วน เกี่ยวกับทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ แต่มนุษย์ก็พอทราบทางเลือกอื่นบางแนวทาง ซึ่งทำให้เขาสามารถประมาณทุนและกำไรของทางเลือกนั้นๆ ได้

แม้ว่ามนุษย์จะต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลภายนอก แต่มนุษย์ก็พยายามแข่งขันกันเองในการแสวงหาประโยชน์ในขณะที่มีความสัมพันธ์กัน

นอกจากฐานคติเกี่ยวกับประโยชน์ทางวัตถุตามอรรถประโยชน์นิยมนี้แล้ว นักทฤษฎีปฏิวัตินิยม สมัยใหม่ยังได้เสริมต่อด้วยประโยชน์ที่ไม่ใช่วัตถุเข้าไปด้วย คือ

แม้การปฏิวัติทางเศรษฐกิจ (วัตถุ) จะมิอยู่ในทุกสังคม แต่สิ่งเหล่านี้ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิวัติทั่วไปของบุคคลต่างๆ ในสภาพสังคม

ในขณะที่การแลกเปลี่ยนในท้องตลาด มีเป้าหมายทางวัตถุ แต่มนุษย์มีการแลกเปลี่ยนอย่างอื่นที่ไม่ได้เป็นวัตถุด้วย เช่น ทางจิตใจ และทางบริการต่างๆ

2.3.7 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theories)

จุกอาร์ตัน เอื้ออำนวย (2542:22) กล่าวว่า ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ซึ่งมีความสนใจซึ่งกันและกัน หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้สร้างขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการตัดสินใจ กล่าวคือ การที่คนสองคนสนใจซึ่งกันและกัน พวกเขาจะต่างคนต่างแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (benefits) และการลงทุน (costs) ซึ่งกันและกัน เช่น คนหนึ่งช่วยเพื่อนติววิชาการเมืองเปรียบเทียบ เพื่อนก็ช่วยติววิชาภาษาอังกฤษให้ ซึ่งเรียกว่าเป็นผลประโยชน์ต่างตอบแทน แต่ในปฏิสัมพันธ์อันดี ที่มีต่อกันสิ่งนี้สร้างผลกำไรให้เกิดรอยยิ้ม การสื่อสาร ความรู้สึกที่ดี และเป็นที่ยึดต่อกัน ส่วนทุนที่ลงไปคือ ความเบื่อหน่าย ความไม่เข้าใจ ฯลฯ เป็นต้น และ ทฤษฎีนี้สนใจ การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบนฐานของการได้ผลประโยชน์และการลงทุนที่มีต่อกันและกันเป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น นางพยาบาลให้ยาคนไข้ อย่างเป็นกันเอง คนไข้ที่ให้ความร่วมมือก็ได้ประโยชน์จากการกินยาพยาบาลก็ได้ประโยชน์จากคนไข้ที่เชื่อฟังว่าเป็นพยาบาลที่ทำงานของตนได้ดี เป็นต้น ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมมีประโยชน์ในการใช้วิเคราะห์สถานการณ์การเจรจาต่อรองระหว่างสองฝ่ายซึ่งมักกระทำสำเร็จด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์กันอย่างสมน้ำสมเนื้อ

2.4 พฤติกรรมผู้บริโภค

อุปสงค์ (Demand) ไม่ได้หมายความถึงความต้องการ (wants) เพราะใครก็ต้องการอะไร แต่ ได้แก่ความต้องการสินค้าที่จะกลายเป็นอุปสงค์ในทางเศรษฐศาสตร์ ได้จะต้องเป็นความต้องการซึ่งสินค้าที่มีความเต็มใจที่จะซื้อ (willingness to buy) มีความสามารถที่จะซื้อได้ (ability to pay)

กฎของอุปสงค์ (Law of Demand) มีสาระสำคัญว่าเมื่อสินค้าชนิดใดมีราคาสูงขึ้นผู้บริโภคจะซื้อน้อยลง ในทางตรงกันข้าม เมื่อสินค้าชนิดนี้มีราคาต่ำลงผู้บริโภคจะซื้อมากขึ้นความสัมพันธ์ระหว่างราคาสินค้า และปริมาณเสนอซื้อดังกล่าว

อุปทาน (Supply) หมายความว่า ปริมาณเสนอขายสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในระดับราคาต่างๆ กัน

กฎของอุปทาน (Law of Supply) ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ผู้ผลิตสินค้าย่อมจะเต็มใจผลิตสินค้าและนำออกจำหน่ายในระดับราคาที่สูงมากกว่าระดับราคาที่ต่ำ เพราะผู้ผลิตได้ราคาสูงขึ้นเท่าไร ก็ยังมีกำไรมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งตรงกันข้ามกับกฎของอุปสงค์ (Law of Demand) ซึ่งเมื่อสินค้ามีราคาต่ำลง ผู้บริโภคจะต้องการบริโภคมากขึ้น

2.4.1 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (The Theory of Consumer Behavior)

ประพันธ์ เสวตนันท์ และ ไพศาล เล็กอุทัย (2536 : 21-32) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้บริโภค จะพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคใน 3 ประเด็น คือ

1. ที่มาของกฎของอุปสงค์ (Law of Demand)
2. ผู้บริโภคที่หลักการจัดสรรรายได้ของตนในการซื้อสินค้าและบริการได้อย่างไร
3. เหตุผลที่ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง

กฎของอุปสงค์ (Law of Demand) ถือเป็นกฎแห่งธรรมชาติที่ไม่มีใครปฏิเสธ ได้เพราะเมื่อสินค้ามีราคาสูง ก็กระตุ้นให้ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าชนิดนั้นน้อยลง ตรงกันข้ามเมื่อ สินค้าชนิดนั้นมีราคาต่ำลง ก็กระตุ้นให้ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าชนิดนั้นมากขึ้น ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

1. ผลจากรายได้ (Income Effect) ถ้าราคาของผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่งลดลง รายได้ที่แท้จริง (real income) หรืออำนาจซื้อของผู้บริโภคที่ต้องการซื้อสินค้าชนิดนั้นจะสูงขึ้น การเพิ่มรายได้ที่แท้จริงดังกล่าวนี้ มีความหมายว่า ผู้บริโภคท่านนี้ มีกำลังทรัพย์เพิ่มขึ้นจนสามารถนำไปซื้อสินค้าอย่างอื่นได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากผลของรายได้ (income effect)

2. ผลจากการทดแทนกันของสินค้า (Substitution Effect) ธรรมชาติของผู้บริโภคไม่ว่าชาติใด ภาษาใดล้วนต้องการสินค้าราคาถูกทั้งสิ้น ในทันทีที่สินค้าอย่างหนึ่งมีราคาลดลง ผู้บริโภคจะมีความรู้สึก ว่า สินค้าประเภทเดียวกันในท้องตลาดมีราคาสูงขึ้น โดยเปรียบเทียบทันทีเช่นกัน ถ้าสมมติว่าปัจจัยเกี่ยวกับตัวสินค้าประเภทเดียวกันเท่ากันหมด โดยเฉพาะปัจจัยในด้านคุณภาพสินค้าผู้บริโภคย่อมตัดสินใจซื้อสินค้าที่มีราคาต่ำกว่า

แนวความคิด ในเรื่องผลจากรายได้และผลการทดแทนกันของสินค้า นับว่าสามารถอธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างหนึ่ง ในชีวิตความเป็นจริงผลในด้านรายได้และการทดแทนกันของสินค้าต่างมีบทบาทร่วมกัน ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าและบริการได้มากขึ้น เมื่อสินค้ามีราคาต่ำลง และในทำนองเดียวกัน ทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าและบริการได้น้อยลง เมื่อสินค้ามีราคาสูงขึ้น (ประพันธ์ เสวตนันท์ และ ไพศาล เล็กอุทัย, 2536 : 21-32)

2.4.2 ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค ตามหลักอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (Theory of Consumer Behavior – The Marginal Utility Theory)

ตราบเท่าที่เรามีเงินมีรายได้ เรามีสิทธิซื้อสินค้าและบริการทุกอย่างที่เราต้องการได้เสมอไปไม่มีใครสามารถห้ามปรามเราได้เพราะเศรษฐกิจ ของประเทศนี้เป็นเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม นักเศรษฐศาสตร์ได้เฝ้าสังเกตพฤติกรรมของผู้บริโภค พบว่า ในช่วงเวลาสั้นๆ ซึ่งรสนิยมของผู้บริโภคยังไม่เปลี่ยนแปลงนั้น ระดับความพอใจที่เพิ่มขึ้นสำหรับสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งจะค่อยน้อยลงไปเรื่อยๆ คือ ความอยากจาก ได้สินค้าน้อยลงนั่นเอง

ประพันธ์ เสวตนันท์ และ ไพศาล เล็กอุทัย (2536 : 57-59) กล่าวว่า ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่นำมาอธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคมี 2 ทฤษฎีทั้งสองทฤษฎีสามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภค ในการจับจ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภค ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี ได้แก่ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคที่อาศัยหลักการในเรื่องอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (Marginal Utility) ผู้บริโภคในอุดมคติของนักเศรษฐศาสตร์ ควรมีลักษณะโดยทั่วไปดังนี้

1.วิชาเศรษฐศาสตร์ ถือว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเมื่อมีการจับจ่ายใช้สอย ก็จะต้องเป็นไปเพื่อให้ตนเองได้รับความพอใจเต็มที่ ถ้าพูดในภาษาเศรษฐศาสตร์ คือ ต้องการให้ตนเองได้รับอรรถประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้นั่นเอง นัยหนึ่งคือ ผู้บริโภคทุกคนล้วนต้องการให้ค่าอรรถประโยชน์รวม (total utility) ของสินค้าทุกอย่างที่ตนได้ซื้อมานั้น มีค่าสูงสุด

2.เรามีข้อสมมติว่าผู้บริโภคทั่วไปสามารถจัดลำดับความพอใจ (preferences) สำหรับสินค้าแต่ละอย่างได้ชัดเจนและรู้ด้วย ว่าสินค้าประเภทใดจะให้ค่าอรรถประโยชน์แก่ตนเองมากกว่ากัน

3.รายได้ของผู้บริโภคทุกคนย่อมมีจำกัด

4.สินค้าทุกชนิดในตลาดมีราคาทั้งสิ้น

ในเมื่อรายได้ของผู้บริโภคจำกัด และสินค้าทุกชนิดล้วนต้องจ่ายเป็นเงิน ผู้บริโภคจึงสามารถซื้อสินค้าได้ในจำนวนจำกัดตามไปด้วย เสรีภาพในการจับจ่ายซื้อสินค้าของผู้บริโภค จึงถูกจำกัดด้วยอำนาจซื้อ (purchasing power) เมื่อไม่สามารถซื้อสินค้าทุกอย่างตามที่ตนเองต้องการ ผู้บริโภคก็จะเป็นต้องเลือกสินค้าที่ตนเองมีความจำเป็นมากที่สุดเรียงตามลำดับความสำคัญลงไป (ประพันธ์ เสวตนันท์ และ ไพศาล เล็กอุทัย, 2536 : 57-59)

2.5 ความหมายของกฎหมายลิขสิทธิ์

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าสาธารณชนจะได้รับประโยชน์จากการที่มีผู้สร้างสรรค์ได้สร้างงานทรัพย์สินทางปัญญาใหม่ๆ เช่น งานศิลปกรรม วรรณกรรม ดนตรีกรรม งานสิ่งบันทึกเสียงหรือภาพยนตร์ขึ้นมา จุดประสงค์พื้นฐานของกฎหมายลิขสิทธิ์มิใช่เพื่อสร้างความรำววยให้แก่ผู้สร้างสรรค์งาน แต่เป็นการส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์งาน ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ จากภูมิปัญญาของมนุษย์ จุดประสงค์ของกฎหมายคือ ให้สิทธิหวงกันระยะหนึ่งแก่ผู้สร้างสรรค์ ซึ่งได้พากเพียรพยายามสร้างสรรค์งานอันมีค่าต่อมวลมนุษยชาติขึ้นมา แต่ระยะเวลาดังกล่าวมีจุดกำหนดที่จะไม่สร้างความเสียหายต่อสาธารณชน งานอันมีลิขสิทธิ์เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของลิขสิทธิ์ จนบางครั้งมีคนกล่าวว่าเป็นการผูกขาด

ลิขสิทธิ์เป็นกุศโลบายของกฎหมายที่จะมอบสิทธิแก่ผู้สร้างสรรค์งานศิลปะหรือวรรณกรรมหรืองานอื่น ๆ และให้สิทธิในการที่จะควบคุมการใช้งานนั้น ๆ โดยผู้สร้างสรรค์มีสิทธิเฉพาะตัวที่จะควบคุมและหวงกั้งงานของตนได้ในระยะเวลาหนึ่ง ผู้สร้างสรรค์สามารถที่จะบริหารสิทธิหรือหวงกั้งสิทธิของตนโดยผู้สร้างสรรค์เองหรือโดยบุคคลซึ่งผู้สร้างสรรค์งานได้โอนสิทธิทั้งหมดให้หรือผู้รับโอนสิทธิบางส่วนจากผู้สร้างสรรค์ไป ถ้ามีผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้สร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์ หรือผู้รับโอนมีสิทธิที่จะดำเนินการตามกฎหมาย รวมทั้งเรียกค่าเสียหายจากบุคคลนั้น ๆ ได้ลิขสิทธิ์ถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งซึ่งถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ หรือเจ้าของลิขสิทธิ์ ถ้าผู้ใดนำงานอันมีลิขสิทธิ์ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจะมีความผิดและเฉกเช่นทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เจ้าของสิทธิสามารถที่จะจำหน่ายจ่ายโอนเพื่อผลทางเศรษฐกิจได้

2.5.1 ลักษณะทั่วไปของลิขสิทธิ์ อิชชัย ศุภผลศิริ (2539 : 20-23) ได้อธิบายว่า สรุปลักษณะสำคัญได้ เป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. เป็นสิทธิเด็ดขาด (Exclusive) ซึ่งเป็นสิทธิเฉพาะตัวของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะให้ใครใช้งานลิขสิทธิ์ของตนได้ แค่นั้นเพียงใด จะโดยมีระยะเวลาหรือตลอดไปหรือจะโอนให้ผู้อื่นใดก็ได้ การมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว หรือสิทธิเด็ดขาดนี้มีขอบเขตจำกัดว่า การมีสิทธิผูกขาดใน (monopoly) ในการสร้างสรรค์งานอย่างใดอย่างหนึ่งเพราะเจ้าของลิขสิทธิ์ จะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะทำซ้ำ (reproduce) งานนั้น ฉะนั้นหากบุคคลอื่นมาทำซ้ำงานนั้นโดยไม่ได้รับอนุญาต เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมห้ามปรามหรือฟ้องร้องดำเนินคดีได้ แต่สิทธินี้ไม่ได้กว้างไกลไปถึงขนาดที่ว่า บุคคลอื่นจะสร้างสรรค์งานอย่างเดียวกันนั้นไม่ได้ ถ้าหากเขาทำงานนั้นขึ้นเองโดยไม่ได้ทำซ้ำหรือลอกเลียนจากงานเจ้าของลิขสิทธิ์ แม้ว่าในที่สุดผลงานนั้นจะปรากฏออกมาคล้ายคลึงหรือเหมือนกัน

2. เป็นสิทธิในทางทรัพย์สิน (Property right) เหตุที่ยอมรับกันเช่นนี้ก็เพราะว่า ลิขสิทธิ์นั้นได้มาเมื่องาน ชิ้นหนึ่งได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากการใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ พลังงานของผู้สร้างสรรค์คงปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งที่มาประมวลเข้าด้วยกันเหล่านี้ล้วนมีค่า มีราคาในตัวของมันเองทั้งสิ้น (ถึงแม้ว่าในที่สุดงานนั้นจะมีราคาตลาดถูกหรือต่ำก็ตามที) เมื่อผู้สร้างสรรค์งานได้ให้สิ่งที่มีค่ามีราคาเช่นนี้แก่สิ่งที่เขาสร้างสรรค์ขึ้นมาขณะนี้แล้ว สิ่งที่เขาได้รับตอบแทนมาคือลิขสิทธิ์ในงานนั้น ซึ่งแน่นอนว่าย่อมต้องเป็นสิทธิที่มีค่ามีราคาโดยนัยเดียวกันนั่นเอง ดังนั้น จึงเป็นที่ยอมรับว่าลิขสิทธิ์นั้นคือ สิทธิที่เป็นทรัพย์สินรูปแบบหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นอำนาจหวงกัน มิให้ผู้อื่นมาละเมิดสิทธิทั้งหลายที่ตนมีอยู่ โดยลิขสิทธิ์จัดได้ว่าเป็นทรัพย์สินนี้เอง เจ้าของลิขสิทธิ์จึงสามารถโอนสิทธิของตนให้ผู้อื่นไปทั้งหมดหรือบางส่วนได้ หรือสามารถอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิของตนได้

3. เป็นสิทธิที่มีเวลาจำกัดจากการที่ผู้สร้างสรรค์งานได้ทุ่มเทกำลังกายและกำลังความคิดที่จะสร้างสรรค์งานหนึ่ง ๆ ขึ้นมา โดยที่ผลประโยชน์จะเกิดกับสังคมและมวลมนุษยชาติ ดังนั้น กฎหมายลิขสิทธิ์จึงเป็นกุศโลบายที่จะให้สิทธิในทางหวงกันแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะสามารถหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ที่จะอนุญาตหรือ จะโอนงานของตนให้ผู้อื่นได้ ซึ่งระยะเวลาที่จะต้องไม่สร้างผลกระทบต่อสังคมและเมื่ออายุของลิขสิทธิ์สิ้นสุดลงงานที่เคยมีลิขสิทธิ์จะตกเป็นสมบัติของสาธารณะหรือ WORK IN PUBLIC DOMAIN ซึ่งใครจะสามารถใช้ประโยชน์ได้

4. เป็นสิทธิ (Multiple right) กล่าวคือ เจ้าของลิขสิทธิ์จะมีสิทธิอยู่หลายประการในงานชิ้นหนึ่ง อาทิเช่น สิทธิในการทำซ้ำ สิทธิในการดัดแปลง สิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณะหรือสิทธิในการให้เช่า โดยที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะโอนหรืออนุญาตให้ผู้อื่นผู้ใด ใช้สิทธิส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของตนก็ได้

5. เป็นสิทธิแยกต่างหากจากกรรมสิทธิ์ (Independence ownership) ลิขสิทธิ์ เป็นสิทธิคนละอย่างกับกรรมสิทธิ์ กรรมสิทธิ์นั้นเป็นทรัพย์สิน ซึ่งมีวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นตัวทรัพย์สิน และกรรมสิทธิ์จะติดกับตัวทรัพย์สินไปเสมอ เจ้าของกรรมสิทธิ์มีอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ที่จะใช้สอย จำหน่าย ได้ดอกผลและติดตามเอาคืนจากผู้ที่ไม่มียุติธรรมต่อทรัพย์สินนั้นไว้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336) แต่ลิขสิทธิ์ เป็นสิทธิเด็ดขาดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นอำนาจหวงกัน มิให้ผู้อื่นเข้ามาใช้สิทธิที่เจ้าของลิขสิทธิ์มีอยู่แต่เพียงผู้เดียว

2.5.2 งานอันมีลิขสิทธิ์

งานสร้างสรรค์ (นรินทร์ พสุนธราธรรม 2542 : 12-13) อันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้กำหนดให้ความคุ้มครองงานสร้างสรรค์ไว้ รวม 9 ประเภท ดังนี้

1.งานวรรณกรรม (Literary Works) หมายความว่า งานนิพนธ์ที่ทำขึ้นทุกชนิด เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา สุนทรพจน์ และให้หมายความรวมถึง “โปรแกรมคอมพิวเตอร์” ด้วย กฎหมายได้กำหนดให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ ลักษณะงานชิ้นหนึ่งของวรรณกรรมด้วย ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หมายความว่า คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใดที่นำไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงาน หรือเพื่อให้ได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นภาษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในลักษณะใด

2.งานนาฏกรรม (Dramatic Works) หมายความว่า งานเกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่า หรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว และให้หมายความรวมถึงการแสดงโดยวิธีใด ๆ ด้วยการรำ การเต้น หรือการแสดงต่างๆ แม้จะมีได้มีการบันทึกไว้ แต่หากมีการแสดงออกมาให้ปรากฏ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ จากสมองของบุคคลใดก็จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ทันที

3.งานศิลปกรรม (Artistic Works) หมายความว่า งานอันมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

3.1 งานจิตรกรรม (Work of Painting and Drawing) ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่ประกอบด้วยเส้น แสง สี หรือ สิ่งอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ลงบนวัสดุอย่างเดี่ยวหรือหลายอย่าง เช่น การวาดเขียน (Drawings) หรืออาจจะระบาย หรือวาดภาพด้วยสิ่งอื่นๆ นอกจากสี

3.2 งานประติมากรรม (Work of Sculpture) ได้แก่งานสร้างสรรค์รูปทรงที่เกี่ยวกับปริมาตรที่สัมผัสและจับต้องได้ เป็นงานศิลปกรรมในรูปแบบสามมิติ เช่น งานแกะสลัก งานปั้น งานหล่อรูปเหมือน เป็นต้น

3.3 งานภาพพิมพ์ (Work of Lithography) ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพด้วยกรรมวิธีทางการพิมพ์ และให้หมายความรวมถึงแม่พิมพ์หรือแบบพิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์ด้วย งานภาพพิมพ์นี้เป็นงานในลักษณะสองมิติ เช่นเดียวกับจิตรกรรม แต่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์ เพื่อใช้ในการพิมพ์และงานสร้างสรรค์ภาพด้วยกรรมวิธีทางการพิมพ์นี้ควรเป็นการวาด หรือเขียนลงบนวัสดุจากการพิมพ์ด้วยหมึก

3.4 งานสถาปัตยกรรม (Work of Architecture) ได้แก่ งานออกแบบอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างงานออกแบบตกแต่งภายในเรื่องภายนอก ตลอดจนบริเวณของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือการสร้างสรรค์หุ่นจำลองของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงส่วนต่างๆ ของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างด้วย

3.5 งานภาพถ่าย (Photographic Work) ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพที่เกิดจากการใช้เครื่องมือบันทึกภาพโดยใช้แสงผ่านเลนส์ไปยังฟิล์มหรือกระจก และล้างด้วยน้ำยาซึ่งมีสูตรเฉพาะ หรือด้วยกรรม

วิธีใด ๆ อันทำให้เกิดภาพขึ้นหรือการบันทึกภาพโดยเครื่องมือหรือวิธีการอย่างอื่น งานภาพถ่ายนี้ไม่คำนึงถึงสิ่งที่ถูกถ่ายภาพว่าจะเป็นสิ่งใดไม่ว่ารูปคน ภูมิประเทศ เหตุการณ์ใด ๆ ที่รวมถึงวิธีการแบบใหม่ๆ ไว้ด้วย เช่น การถ่ายภาพโดยใช้กล้องโพลาลอยด์ ซึ่งมีกระดาษอัดรูปในตัวและไม่ต้องผ่านกรรมวิธี ในการล้างภาพตามขั้นตอนทั่วไป โดยถือว่าเป็นการบันทึกภาพด้วยเครื่องมือหรือวิธีการอย่างอื่น

3.6 งานภาพประกอบ แผนที่ โครงสร้าง ภาพร่าง หรืองานสร้างสรรค์ รูปทรงสามมิติอันเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ หรือวิทยาศาสตร์ งานเหล่านี้ ได้แก่ การสร้างสรรค์ในลักษณะต่างๆ คือ

งานภาพประกอบ เช่น การวาดภาพประกอบอธิบายในหนังสือนิทานเรื่องต่างๆ เป็นต้น
งานแผนที่ เช่น แผนที่โลกทวีป หรือประเทศ เป็นต้น

งานโครงสร้าง เช่น ภาพโครงสร้างของรถยนต์ เครื่องบิน กระสวยอวกาศ เป็นต้น

งานภาพร่าง เช่น ภาพลายเส้นหรือภาพร่างอย่างหยาบๆ เพียงคร่าวๆ เป็นต้น

งานสร้างสรรค์รูปทรงสามมิติอันเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ เช่น แผนที่รูปหุ่นแสดงที่ตั้งของภูเขา แม่น้ำ

งานสร้างสรรค์รูปทรงสามมิติอันเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เช่น การออกแบบลักษณะของสื่อนำไฟฟ้าขนาดเล็ก หรือที่เรียกว่า เซมิคอนดักเตอร์ (Semi Conductor Chip) ซึ่งมีแนวความเห็นว่าจะสามารถตีความให้งานการออกแบบดังกล่าวอยู่ภายใต้ความหมายของงานลักษณะนี้

3.7 งานศิลปะประยุกต์ (Work of Applied Arts) ได้แก่งานที่นำเอางาน ตามข้อ 3.1-3.6 อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นนอกเหนือจากการชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าวนั้น เช่น นำไปใช้สอย นำไปตกแต่งวัสดุหรือสิ่งของอันเป็นเครื่องใช้หรือไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า งานดังกล่าวนี้เป็นการนำเอางานศิลปะมาจัดทำเพื่อการใช้สอย ไม่ใช่เพื่อการชื่นชมคุณค่าในตัวงานนั้น และหากเป็นการจัดทำเพื่อประโยชน์ทางการค้าแล้ว ก็เรียกกันโดยทั่วไปว่า พาณิชศิลป์ อันแตกต่างจาก วิจิตรศิลป์ ส่วนการจัดทำอันถือว่าเป็นงานศิลปะประยุกต์อาจเป็นการนำงานศิลปะในลักษณะต่าง ๆ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมารวมกันก็ได้ เช่น การนำงานประติมากรรมมาตกแต่งบ้านหรือสวน การนำรูปภาพทะเลหรือป่าไม้มาทำเป็นภาพของกระดาษปิดผนังภายในอาคาร (Wall Paper) หรือการออกแบบย่อขนาดเล็กน้อยของสะพานแห่งลอนดอนติดกับพวงกุญแจ เป็นต้น

4.งานดนตรีกรรม (Musical Works) หมายความว่า งานเกี่ยวกับเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อบรรเลงหรือขับร้องไม่ว่าจะมีทำนองและคำร้องหรือมีทำนองอย่างเดียวและให้หมายความรวมถึงโน้ตเพลง หรือแผนภูมิเพลงที่ได้แยกและเรียบเรียงเสียงประสานแล้ว

5.งานโสตทัศนวัสดุ (Audio-Visual Works) หมายความว่า งานอันประกอบด้วยลำดับของภาพโดยบันทึกลงในวัสดุ ไม่ว่าจะมัลักษณะอย่างไร อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีก โดยเครื่องมือที่จะเป็นสำหรับการใช้วัสดุ นั้น และให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบนั้นด้วย(ถ้ามี) กฎหมายกำหนดให้งานโสตทัศนวัสดุ หมายถึง เฉพาะแต่งงานอันเกิดจากการ บันทึกภาพ และหมายความรวมถึงเสียงประกอบลำดับของภาพนั้นด้วย ดังนั้นงานโสตทัศนวัสดุจึงเป็นงานสร้างสรรค์ที่ปรากฏขึ้นด้วยการเห็นหรือทั้งเห็นและได้ยิน ลำดับภาพหรือทั้งภาพและเสียงซึ่งบันทึกไว้ในสิ่งที่สามารถนำออกเล่นซ้ำได้โดยเครื่องหรือเครื่องอำนวยความสะดวกใด ๆ เช่น เทปวีดีโอ แผ่นเลเซอร์ดิสก์ เป็นต้น

6.งานภาพยนตร์ (Cinematographic Works) หมายความว่า โสตทัศน วัสดุ อันประกอบด้วยลำดับของภาพ ซึ่งสามารถนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ หรือสามารถบันทึกลงบนวัสดุอื่น เพื่อนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ และให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์ นั้นด้วย (ถ้ามี) ภาพยนตร์ หนึ่งเป็น โสตทัศนวัสดุประเภทหนึ่ง กฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับปัจจุบันได้เพิ่มเติมข้อความให้นิยามของภาพยนตร์ ให้ความชัดเจนขึ้น โดยการกำหนดให้ลำดับของภาพนั้นสามารถนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ หรือ สามารถบันทึกลงบนวัสดุอื่นใด เพื่อนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ อันเป็นส่วนหนึ่งของภาพยนตร์นำมาผ่านกรรมวิธีเป็นภาพ ในลักษณะภาพถ่ายย่อมไม่ถือว่าเป็นภาพยนตร์ ไม่สามารถนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ และได้รับความคุ้มครองสิทธิในประเภทงานศิลปกรรมเกี่ยวกับงานภาพถ่าย นอกจากนี้ กฎหมายลิขสิทธิ์ ยังกำหนดให้งานภาพยนตร์มีความหมาย รวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์ นั้นด้วยเช่นเดียวกับงานโสตทัศน วัสดุ

7.งานสิ่งบันทึกเสียง (Sound Recording Works) หมายความว่างานอันประกอบด้วยลำดับของเสียงดนตรี เสียงการแสดง หรือเสียงอื่นใด อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีกโดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น แต่ทั้งนี้มิให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์ หรือเสียงประกอบโสตทัศนวัสดุอย่างอื่น ๆ สิ่งบันทึกเสียงจึงเป็นงานซึ่งเกิดจากการบันทึกเสียงต่าง ๆ อัน ได้แก่ เสียงดนตรี เสียงการแสดง หรือเสียงอื่นๆ เช่น เรียงร้องของสัตว์ เสียงฟ้าร้อง เสียงพายุ เป็นต้น โดยบันทึกเสียงเหล่านั้นลงในวัสดุใด ๆ ก็ตาม อันสามารถนำมาเล่นซ้ำได้ โดยเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น เช่น เทปคาสเส็ต (Cassette Tape) แผ่นคอมแพคดิสก์ (Compact Disc) จานเสียง (Gramophone Record) เป็นต้น

8.งานแพร่เสียงแพร่ภาพ (Sound and Video Broadcasting Works) หมายความว่า งานที่นำออกสู่สาธารณชนโดยการแพร่เสียงทางวิทยุกระจายเสียง การแพร่เสียง และหรือภาพทางวิทยุโทรทัศน์หรือโดยวิธีอย่างอื่นอันคล้ายคลึงกัน งานแพร่เสียงแพร่ภาพ เป็นการนำเอางานสร้างสรรค์

ประเภทต่างๆ อันได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์หรือออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะ เป็นแพร่เสียงทางวิทยุ หรือการแพร่เสียงและภาพหรือเฉพาะแต่เพียงภาพทางโทรทัศน์ หรือโดยวิธีการ อย่างอื่นอันคล้ายคลึงกัน เช่น เคเบิลทีวี หรือสัญญาณผ่านดาวเทียม เป็นต้น

9.งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ (Production in The Literary, Scientific and Artistic Domain) กฎหมายบัญญัติไว้กว้างๆ โดยมีเหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรก ในอนาคตอาจมีงานสร้างสรรค์บางอย่าง ซึ่งเกิดจากความคิดริเริ่มของมนุษย์ที่สมควรได้รับความคุ้มครองภายใต้ลิขสิทธิ์แม้ว่าจะไม่อาจจัดเข้าไปในงานประเภทใดประเภทหนึ่งโดย ชัดแจ้งได้

ประการที่สอง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในอนุสัญญาเบอร์น์ที่ให้คุ้มครองงานลิขสิทธิ์ ประเภทต่าง ๆ ในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะไม่ว่าจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบใด

2.5.3 ลักษณะของการละเมิดลิขสิทธิ์

ในความหมายของคำว่า ลิขสิทธิ์ หรือ Piracy (Motion Picture Association, 2542 : 6) ตามกฎหมายลิขสิทธิ์นั้น หมายถึง การทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อหากำไร สูตณ ตามกฎหมายแล้วถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา และโดยมากจะเป็นการละเมิด ในปริมาณมาก ๆ โดยอาจมีการจัดตั้งองค์การอาชญากรรมด้วยก็ได้ การกระทำดังกล่าวถือเป็นการ "ขโมย" รูปแบบหนึ่ง ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกขโมยคือ "ความชำนาญและการลงทุน"

ชั้นแรกของความคิดที่มองกันว่า การละเมิดลิขสิทธิ์โดยเฉพาะหนังสือและเทปเพลงซึ่งขายใน ราคาถูกกว่าของจริงจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ แต่แท้จริงแล้วกลับปรากฏว่าการละเมิด ลิขสิทธิ์กลายเป็นมหันตภัยที่คุกคามต่อการสร้างสรรค์และพัฒนาการของคนสังคมและประเทศชาติ เหล่านั้นเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น

คนทำปลอมไม่ได้สร้างสรรค์อะไรใหม่ๆ เลยนอกจากคอยลอกเลียนสินค้าของผู้อื่น . ดังนั้น จึงถือเป็นบุคคลากรที่สูญเปล่าที่ไม่ได้ช่วยกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรคของคนในชุมชน

คนทำปลอมไม่ได้จ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้กับเจ้าของงานเลย จึงเสมือนเป็นการขโมยของผู้อื่น แล้วนำไปขายต่อ

สินค้าปลอมไม่มีคุณภาพ อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้

สินค้าปลอมก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เพราะต้นทุนการผลิตไม่มี

คนทำปลอมไม่มีความเสี่ยงในเชิงธุรกิจ เพราะจ้องแต่จะลอกเลียนงานที่ประสบความสำเร็จแล้วเท่านั้น

การละเมิดลิขสิทธิ์สร้างความสูญเสียให้แก่เจ้าของงาน การสร้างสรรค์ การผลิต การตลาดและเครือข่ายของธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งหมดซึ่งนอกจากจะไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาแต่เป็นตัวบ่อนทำลายระบบคุณธรรม และระบบเศรษฐกิจทั้งหมดแล้ว ยังทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีด้วยนอกจากนี้เงินภาษีของประชาชนส่วนหนึ่งก็ต้องนำมาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาแทนที่จะนำไปพัฒนาประเทศในส่วนอื่นๆ

เมื่อการละเมิดลิขสิทธิ์ทำลายระบบเศรษฐกิจและระบบคุณธรรมของคนและสังคมแล้ว ใครที่โหนจะกล้าสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ขึ้นมาเมื่อไม่มีใครกล้าสร้างสรรค์งานการพัฒนาก็ไม่เกิดวัฒนธรรมก็ไม่มี คอยแต่จะลอกเลียนกัน ในที่สุดการละเมิดลิขสิทธิ์ก็จะสร้างวงจรอุบาทว์ ทำลายทั้งตัวเอง สังคม และประเทศชาติ

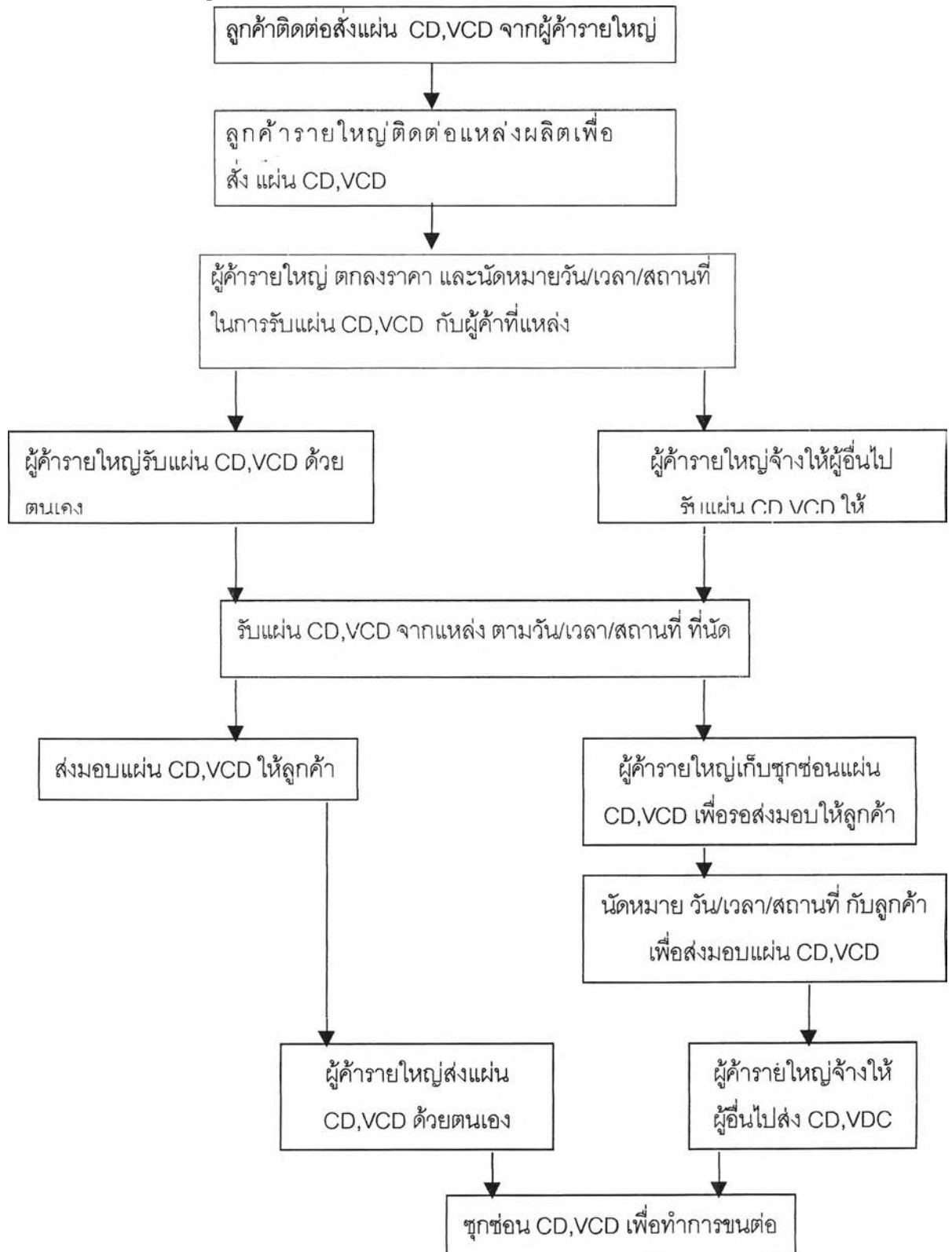
2.5.4 ขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการค้าขายสินค้าและละเมิดลิขสิทธิ์

1. ลูกค้าซึ่งเป็นผู้ค้าปลีกติดต่อสั่งแผ่นซีดี หรือวีซีดี จากผู้ค้ารายใหญ่
2. ผู้ค้ารายใหญ่จะติดต่อผู้ผลิตเพื่อสั่งแผ่นซีดี หรือวีซีดี จากแหล่งผลิต ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานผู้ผลิต
3. ผู้ค้ารายใหญ่ ตกลงราคาและนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการรับแผ่นซีดี หรือวีซีดี กับผู้ผลิตแผ่นซีดี หรือวีซีดี เพื่อนำมาส่งจากแหล่งผลิต ณ จุดนัดหมาย
4. ผู้ค้ารายใหญ่เดินทางไปรับแผ่นซีดีหรือวีซีดีด้วยตนเองหรือว่าจ้างให้ผู้อื่นเดินทางไปรับแทน
5. ผู้ค้ารายใหญ่นำแผ่นซีดี หรือวีซีดี เข้าไปซุกซ่อนในจุดที่ได้เตรียมไว้ เพื่อรอขนย้าย
6. ผู้ค้ารายได้นำแผ่นซีดี วีซีดีไปส่งให้กับผู้ค้าปลีกด้วยตนเองหรือว่าจ้างให้ผู้อื่นไปส่งแทน
7. ผู้ค้าปลีกรับแผ่นซีดี วีซีดีไปจัดเก็บไว้เพื่อรอจำหน่ายตามที่ลูกค้าที่ต้องการซื้อ หรืออาจส่งต่อไปให้ผู้ค้ารายย่อยอีกชั้นหนึ่ง

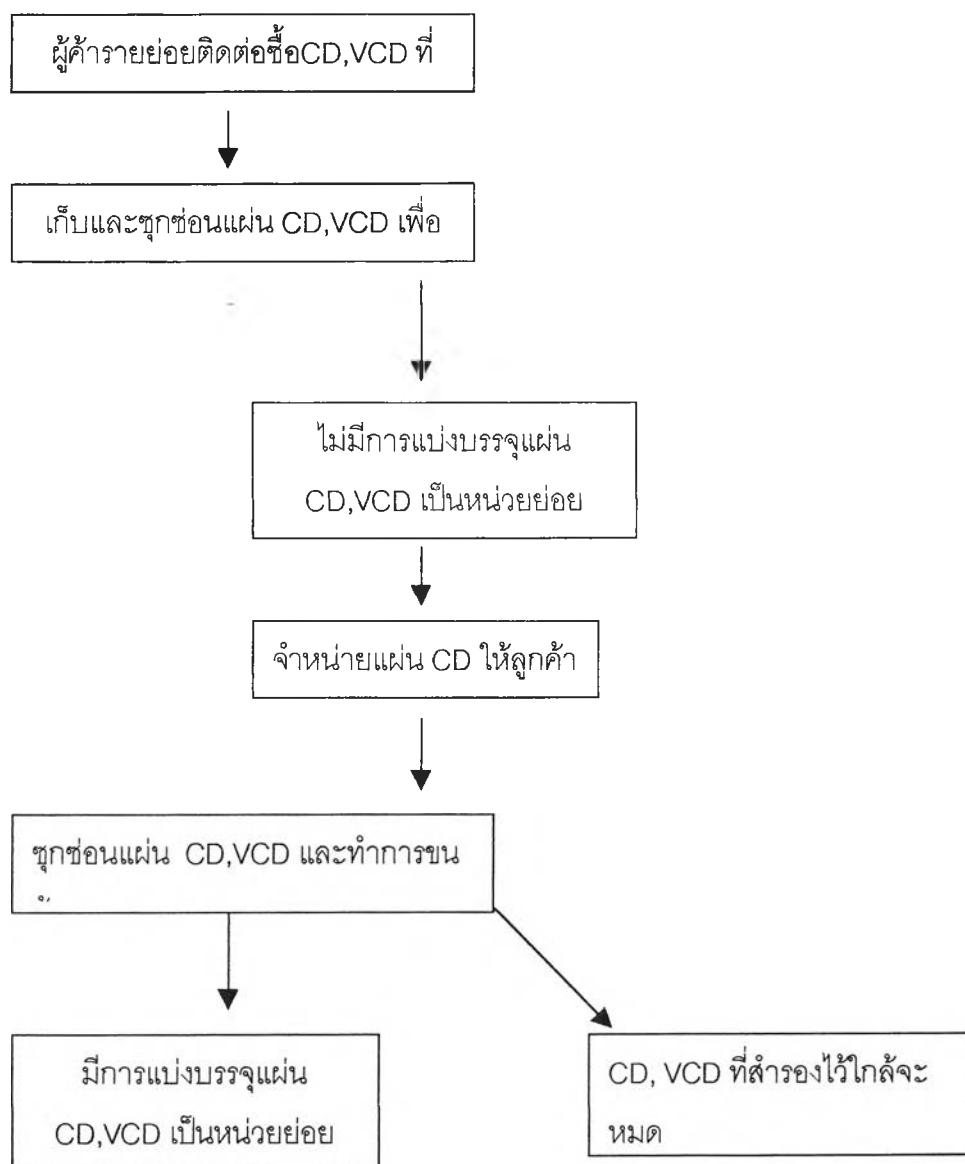
จากการสัมภาษณ์ นายไพศาล อ่ำไพชัยโชค ทนายความตัวแทนผู้เสียหาย บริษัทดีสนีเอ็นเตอร์ไพรส์เซส อิงค์ จำกัด ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการรับมอบอำนาจจากบริษัทผู้เสียหาย มาร้องทุกข์

ต่อพนักงานสอบสวน และออกไปนำชี้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุม ผู้ละเมิดลิขสิทธิ์งานภาพยนตร์ลงบนแผ่น Compact Disc ลักษณะแผ่น VCD ที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2542 พอสรุปขั้นตอนการกระทำความผิดของกลุ่มผู้ละเมิดด้วยการผลิต ค้าส่ง ค้าปลีก ได้เป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการค้าของผู้ค้ารายใหญ่

แผนภูมิขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการค้าของผู้ค้าปลีก

2.5.5 ขั้นตอนการดำเนินคดีลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ หมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำใดๆ เกี่ยวกับงานที่สร้างสรรค์ขึ้น โดยแสดงออกในรูปแบบต่างๆ ที่กำหนดไว้ว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์

2.5.6 การละเมิดลิขสิทธิ์

(กรมทรัพย์สินทางปัญญา 2541 : 10-11) ได้กล่าวไว้ว่า

การละเมิดโดยตรง คือ การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดแก่งานลิขสิทธิ์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์งาน ให้ถือว่าเป็นการละเมิด

1. ทำซ้ำ หรือดัดแปลง
2. เผยแพร่ต่อสาธารณชน
3. ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนา งานโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียง หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การละเมิดโดยอ้อม คือ การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อกำไร โดยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าเป็นงานละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ให้ถือว่าเป็นการกระทำละเมิด

1. ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า
2. เผยแพร่ต่อสาธารณชน
3. แจกจ่ายที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของ
4. นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

2.5.7 อัตราโทษ

1. การละเมิดโดยตรงเพื่อการค้า ต้องระวาง โทษจำคุก ตั้งแต่ 6 เดือนถึง 4 ปี หรือปรับตั้งแต่ 100,000-800,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. การละเมิดโดยอ้อมเพื่อการค้า ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 3 เดือนถึง 2 ปี หรือปรับตั้งแต่ 50,000-400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.5.8 ผู้เสียหาย

1. ผู้สร้างสรรค์งานลิขสิทธิ์
2. ผู้ว่าจ้าง
3. กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงาน
4. ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้ลิขสิทธิ์

5. ผู้รับโอนลิขสิทธิ์

2.5.9 ผู้กระทำการละเมิด

1. บุคคลธรรมดา

2. นิติบุคคลให้ถือว่ากรรมการหรือผู้จัดการเป็นผู้ร่วมกระทำผิดเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่รู้เห็นหรือยินยอม

2.5.10 อายุความฟ้องร้อง

คดีอาญา ภายใน 3 เดือน นับแต่รู้ตัวผู้กระทำความผิด และรู้ถึงการกระทำความผิดนั้น หรือภายใน 10 ปี นับแต่มีการกระทำความผิด

คดีแพ่ง ภายใน 3 ปี นับแต่รู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้กระทำการละเมิด หรือภายใน 10 ปี นับแต่มีการกระทำละเมิด

2.5.11 ข้อควรปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญา

1. ร้องเรียนพฤติกรรมการละเมิดต่อศูนย์ประสานการป้องกันปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (ศปป.) กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
2. แจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยตรง ในฐานะผู้เสียหาย
3. รวบรวมหลักฐานต่างๆ ที่ใช้ในคดี
4. จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค เข้าร่วมจับกุมพร้อมกับผู้เสียหาย และเจ้าหน้าที่
5. ให้การต่อพนักงานสอบสวนในฐานะผู้เสียหาย

2.5.12 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือ สำนักงานพาณิชย์จำกัด
2. กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือสถานีตำรวจท้องที่
3. กองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร สำนักงานอัยการสูงสุด
4. ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ

2.5.13 เอกสารประกอบการแจ้งความ

1. หลักฐานการสร้างสรรคงาน หรือการแสดงความเป็นเจ้าของงานลิขสิทธิ์
2. บัตรประจำตัวหรือหนังสือรับรองนิติบุคคล

3. หนังสือมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือสำเนาหนังสือมอบอำนาจจากต่างประเทศที่ผ่านการรับรองโดยโรตารีปัปติค และสถานเอกอัครราชทูตหรือกงสุลไทยรับรองอีกชั้นหนึ่ง
4. ตัวอย่างงานที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้อง และงานที่ถูกละเมิดลิขสิทธิ์
5. ถ้าเป็นลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศให้ส่งอนุสัญญากรุงเบอร์น ว่าด้วยการคุ้มครอง วรรณกรรม และศิลปกรรม และกฎหมายของประเทศที่เป็นบ่อเกิดแห่งงาน พร้อมคำแปลภาษาไทย ที่ผ่านคำรับรองถูกต้อง

2.5.14 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ (กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ, 2540 : 4-6) ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า การเจริญเติบโตของจำนวนประชากรในประเทศมีแนวโน้มที่จะขยายที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ซึ่งผลจากการขยายตัวของประชากรในประเทศนี้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาเหล่านี้ เนื่องมาจากการแข่งขันในเชิงการค้า การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การแสวงหาผลกำไรของชนชั้นในเชิงการค้าอื่น ๆ โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น เป็นต้น การกระทำเหล่านี้ทำให้ประชาชน โดยทั่วไปได้รับความเดือดร้อนและอาจกระทบกระเทือนต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศได้ การกระทำของบุคคลเหล่านี้มักจะยุ่งยากซับซ้อนยากแก่การพิจารณาให้เห็นโดยง่าย บุคคลเหล่านี้ส่วนมากมีสถานภาพในสังคมสูง มีอิทธิพล หรือ เป็นผู้ที่มีเกียรติในสังคม ซึ่งในทางอาชญาวิทยาเรียกบุคคลประเภทนี้ว่า อาชญากรคอเช็ดขาว (White collar crime)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ลักษณะงานของหน่วยงานที่จะจัดตั้งขึ้นมาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรจะมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในลักษณะงานต่าง ๆ โดยเฉพาะและมีความเป็นเอกภาพ ในการดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างคล่องตัวในการปฏิบัติโดยเฉพาะจึงสมควรที่จะปรับปรุง โครงสร้างกองทะเบียนคนต่างด้าวและภาวะอากรเป็นกองบังคับการสืบสวนคดีเศรษฐกิจ เพื่อรับผิดชอบดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยตรงโครงสร้างการจัดแบ่งส่วนราชการของกองบังคับการสืบสวนคดีเศรษฐกิจ เนื่องจากกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจมีขอบเขตภารกิจที่จะต้องปฏิบัติในการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับภาวะอากรและความผิดทางเศรษฐกิจอื่นในสายงานของกระทรวงต่าง ๆ ในดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์และความมั่นคงของรัฐ นอกจากนั้นลักษณะงานด้านนี้ก็มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรกำหนดโครงสร้างของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ ซึ่งได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

2.5.15 การแบ่งมอบหน้าที่ให้ส่วนราชการกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ

ส่วนราชการ ในสังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ แบ่งมอบหมายหน้าที่ตามลักษณะงานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละด้าน มีความชำนาญในงานที่ตนรับผิดชอบคงมีเฉพาะ งาน 1 และงาน 2 ของกองกำกับการ 1 เท่านั้น ซึ่งรับผิดชอบการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร และมีปริมาณงานมาก จึงได้แบ่งภารกิจ ตามเขตพื้นที่ ซึ่งแบ่งลักษณะงานได้ ดังนี้

กองกำกับการอำนวยการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ งานบริหารงานบุคคล การฝึกอบรมและการประชาสัมพันธ์ การข่าว สถิติวิจัย นโยบายและแผน การส่งกำลังบำรุง การเงินและงบประมาณ

กองกำกับการ 1 มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ฝ่ายศุลกากร ฝ่ายสรรพากร ฝ่ายสรรพสามิต การส่งออกนอกและนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า การขอรับเงินค่าชดเชยค่าภาษีอากร

กองกำกับการ 2 มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร คดีที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน การซื้อขายผลิตภัณฑ์หรือทองคำในตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า การซื้อขายหุ้นทั้งในและนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน การเล่นแชร์ การกระทำผิดเกี่ยวกับตัวเงิน ใบหุ้น เอกสารสิทธิหรือเอกสารที่ผ่านทางสถาบันการเงิน ในการส่งสินค้าออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร การฉ้อโกงในการซื้อขายสินค้าจำนวนมาก บัตรเครดิต บัตรเบิกเงินโดยอัตโนมัติ ตัวเงินเดินทางระหว่างประเทศ การปลอมแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และเอกสารเดินทาง การกระทำผิดเกี่ยวกับการบัญชี ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทมหาชน การประกันภัย

กองกำกับการ 3 มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับการค้าและการพาณิชย์ การคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การกระทำผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า อาหาร ยา เครื่องมือแพทย์ เครื่องสำอาง วัตถุมีพิษ คุณภาพสิ่งแวดล้อมมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม การกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด

2.5.16 การดำเนินการร่วมปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ, 2542 : 6-8)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย มีหน่วยงานในสังกัดที่ทำหน้าที่หลักในการปฏิบัติการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทุกด้าน คือ สถานีตำรวจ โดยมีกองบัญชาการสอบสวนกลาง (บช.ก.) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติการดังกล่าว

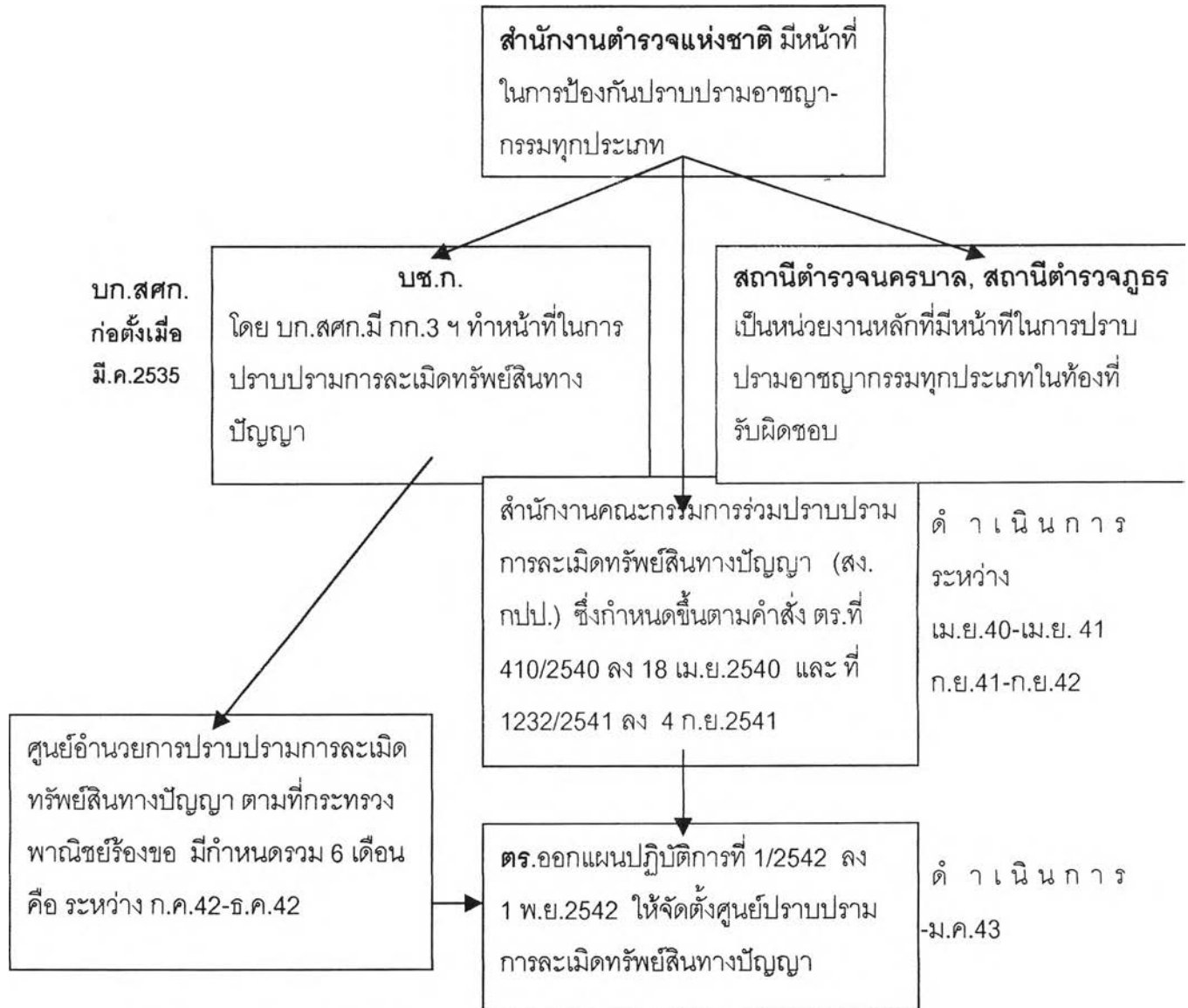
สำหรับหน่วยงานสังกัดกองบัญชาการสอบสวนกลาง (บช.ก.) ที่มีหน้าที่หลักในปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดอันเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาคือ กองกำกับการ 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ (กก.3 บก.สศก.)

กองบัญชาการสอบสวนกลาง กองบัญชาการสอบสวนกลาง ประกอบด้วย 5 งาน โดยงาน 1 มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 และความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั่วราชอาณาจักร งาน 2 มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดตาม พ.ร.บ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 , พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ.2522 และความผิดอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั่วราชอาณาจักร งาน 5 มีหน้าที่สืบสวนจับกุมความผิดที่อยู่ในความรับผิดชอบของ กก.3 ทั่วราชอาณาจักร นอกจากการปฏิบัติงานตามสายงานปกติ ตำรวจยังได้มีการกำหนดมาตรการเชิงรุกในการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยร่วมมือกันระหว่างสามฝ่าย คือ ตำรวจ กรมทรัพย์สินทางปัญญา และ ผู้เสียหาย ในการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (สนง.กปป.) โดยในส่วนของตำรวจเป็นการประกอบกำลังเจ้าหน้าที่จากกองบัญชาการสอบสวนกลาง กองบัญชาการตำรวจนครบาล และ ตำรวจภูธรภาค 1-9 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปราม และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหาย โดย สน.กป โดยที่เคยมีการจัดตั้งมาแล้ว 2 ครั้ง แต่ครั้งมีกำหนด 1 ปี (ปัจจุบันยุบเลิกไปตามวาระ)

ปัจจุบัน ตร.ได้มีคำสั่งปฏิบัติการที่ 1/2542 เรื่อง การปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ให้จัดตั้งศูนย์ปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปป.ตร.) ให้เป็นศูนย์กลางควบคุมการปราบปรามระดับชาติ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2542 – 31 มกราคม 2543 เพื่อดำเนินการสืบสวนและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาให้ได้ผลเป็นรูปธรรม ประกอบกับเพื่อให้การปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดเอกภาพในการปฏิบัติคำสั่งดังกล่าวจึงได้กำหนดให้กองบัญชาการสอบสวนกลาง กองบัญชาการตำรวจนครบาล และ ตำรวจภูธรภาค 1-9 จัดตั้งศูนย์ปราบปรามการละเมิดทรัพย์สิน

เส้นทางปัญญาขึ้นในแต่ละหน่วยอีกด้วย นอกจากมาตรการดังกล่าวระหว่าง กรกฎาคม 2542 – ธันวาคม 2542 บก.สศก. กรมทรัพย์สินทางปัญญา และ ผู้เสียหายยังได้ร่วมกันจัดชุดปราบปรามประจำศูนย์การค้าพันธุ์ทิพย์ พลาซ่าซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ในการจำหน่ายแผ่นซีดีผิดกฎหมายอีกด้วย

การดำเนินการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปอยู่ในรูปแบบภูมิได้ดังนี้

2.5.17 ข้อจำกัดในการดำเนินการ ของ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ

เนื่องจากกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจเป็นฝ่ายสนับสนุนการปฏิบัติการ (สนับสนุนตำรวจท้องที่) เพื่อปฏิบัติงานที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนโดยเฉพาะ การกำหนดตำแหน่ง จึงได้รับการกำหนดได้ไม่มากนัก อีกทั้งมีพื้นที่รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จึงควรตระหนักว่าหน่วยงานที่มีโดยตรงคือ ตำรวจท้องที่ ส่วน บก.สศก.รับผิดชอบเฉพาะคดีที่มีลักษณะยุ่งยากซับซ้อนหรือมีมูลค่าทรัพย์สินเสียหายจำนวนมาก ซึ่งในส่วนนี้ ตร. ได้กำหนดเป็นแนวทางไว้แล้ว

กรณีการจับกุมผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 28 (1) (การละเมิดลิขสิทธิ์โดยการทำซ้ำ/ดัดแปลง) ตามข้อกำหนดดังกล่าว เจ้าพนักงานจะต้องพบการกระทำผิดขณะที่ผู้กระทำผิดกำลังทำซ้ำ/ดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้เสียหายรายที่ได้อำนาจฟ้องไว้ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว ซึ่งในทางปฏิบัติกรณีเป็นไปได้อย่าง

เนื่องจากผู้แจ้งความร้องทุกข์ที่มาติดต่อกับพนักงานสอบสวนโดยส่วนใหญ่แล้วมาร้องทุกข์ในฐานะผู้รับมอบอำนาจช่วง ซึ่งมักจะเป็นบริษัทกฎหมายหรือนายความที่รับจากผู้เสียหายที่แท้จริง ผู้รับมอบอำนาจช่วงดังกล่าวจึงเป็นผู้เสียหายโดยนิรนัย แต่โดยพฤตินัยแล้วบุคคลดังกล่าวไม่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิด โดยการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ในทางตรงกันข้ามการละเมิดฯ ยิ่งมากเท่าไร รายได้ของผู้รับมอบอำนาจช่วงย่อมมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น การเป็นการยากที่จะทำให้การปราบปรามการละเมิดฯ หดสั้นไป

ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 66 กำหนดให้การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความผิดอันยอมความได้ และ มาตรา 67 กำหนดให้เจ้าพนักงานเข้าทำการตรวจค้นได้ในกรณีสงสัย แต่เนื่องจาก ป.วิอาญา ได้กำหนดให้ในความผิดอันยอมความได้จะต้องมีการร้องทุกข์มอบคดีต่อเจ้าพนักงานก่อนประกอบกับเจ้าพนักงานผู้ทำการตรวจค้นไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเองว่า สิ่งของที่ตรวจค้นพบนั้นผู้เสียหายรายใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งกรณีดังกล่าวทำให้การทำการตรวจค้นขาดความยืดหยุ่น (เจ้าพนักงานไม่สามารถดำเนินการได้ตามลำพัง)

ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 62 กำหนดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่างานที่มีการฟ้องร้องในคดีเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตาม พ.ร.บ. นี้ โดยที่สิทธิดังกล่าวจะถูกสร้างสรรค์ขึ้นในหรือต่างประเทศต่างก็ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน ดังนั้นในการตรวจสอบว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานที่ผู้เสียหายกล่าวอ้างจริงหรือไม่เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและยุ่งยากมากซึ่งต้องใช้เวลามากในการตรวจสอบ โดยเฉพาะงานอันมีลิขสิทธิ์ของต่างประเทศที่มอบอำนาจช่วงหลาย ๆ ทอดเพื่อมาร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน โดยที่ปัจจุบันผู้จำหน่ายทั้งรายใหญ่ และรายย่อยได้พัฒนารูปแบบและวิธีการจำหน่ายสินค้าซึ่งถือว่าเป็นของกลางและเป็นหลักฐานในการกระทำผิดทำให้การจับกุมมีความยุ่งยากมากขึ้น

2.6 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในงานที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะในการบังคับใช้กฎหมายอาญาแล้ว สถาบันหลักที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายอาญา เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสงบสุข เสถียรภาพของบ้านเมืองและความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ก็ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System) สำหรับประเทศไทยที่ประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และ ราชทัณฑ์ ซึ่งแต่ละองค์กรจะรับผิดชอบภารกิจในการบังคับใช้กฎหมายของตนโดยเฉพาะและมีอิสระจากกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบงานยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System) ที่แบ่งเป็น 2 ทฤษฎีขัดแย้งกันอยู่ (อรรถนพ ชูบำรุง, 2523 : 62-63) คือ

2.6.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งที่จะควบคุมระงับการปราบปรามอาชญากรรมเป็นใหญ่ คดีอาญาทั้งหลายทั้งปวงที่เข้ามาสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญาตามทฤษฎีนี้จะต้องดำเนินไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ไม่หยุดชะงัก โดยมีกระบวนการกลั่นกรองในแต่ละขั้นตอนต่าง ๆ จะดำเนินไปต่อเนื่องและเป็นการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุมการสอบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องยังศาล การพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด และการปลดปล่อยจำเลย ดังนั้นการดำเนินการขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ในกระบวนการยุติธรรมจึงต้องมีความรวดเร็วและแน่นอน ฉะนั้นเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้ว ทฤษฎีนี้ให้สันนิษฐานว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ และจะมีการดำเนินงานต่อไปตามขั้นตอนจนถึงการพิจารณาคดีของศาล แต่การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นศาลมีอยู่น้อยมาก ทฤษฎีนี้ถือว่ามีวิธีการดำเนินการขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ การวินิจฉัยคดีให้เสร็จสิ้นไปตั้งแต่ขั้นตอนต้นๆ ของกระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ ตำรวจและอัยการ อันจะทำให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้บริสุทธิ์ได้รับการปล่อยโดยเร็วและในขณะเดียวกันก็จะทำให้การดำเนินคดีกับผู้ต้องหามีพยานหลักฐานแน่นแฟ้นหรือผู้ต้องหาไร้สารภาพ

2.6.2 ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ยึดกฎหมายเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาจะต้องมีความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมโดยจะมีอุปสรรคขัดขวางมิให้ผู้ต้องหาถูกส่งผ่านไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวกไม่ได้ ทฤษฎีนี้ไม่เห็นพ้องด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างไม่เป็นทางการของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม

ในชั้นตำรวจอัยการ แต่เห็นว่าจะต้องจัดให้มีการพิจารณาคดีหรือไต่สวนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหา อย่าง เป็นทางการและเปิดเผยให้ศาลสถิตยุติธรรมทฤษฎีนี้จึงถือว่าบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่าประกอบ อาชญากรรมเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาไม่กระทำเท่านั้น แต่เขาจะมีความผิดก็ต่อเมื่อผู้มี อำนาจตามกฎหมาย พิจารณาพิพากษาจะต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้ความคุ้มครอง สิทธิเขาอย่างถ่วง และทฤษฎีนี้ยอมรับว่ามีแต่องค์คณะผู้พิพากษาที่เป็นกลางและไม่ลำเอียงเท่านั้นที่ เชื่อถือได้ สำหรับในการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะคอยทบทวนวิธีการ ที่ตำรวจ หรือ อัยการ สืบเสาะมาหรือที่ศาลสืบเสาะเองว่าได้มาโดยเป็นธรรมหรือไม่ ซึ่งศาลจะแสดง ถึงข้อผิดพลาดเหล่านี้ให้แก่ประชาชนรับรู้

2.6.3 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กล่าวคือกฎหมายอาญาเป็นเพียงหลักอย่างหนึ่งของการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่ไม่ สามารถบรรลุเป้าหมายโดยตัวมันเอง จึงต้องมีกระบวนการที่จะนำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับ เรียกว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน (จักรรัตน์ ศรีโกมุท, 2539 : 60-61) คือ

ขั้นตอนที่ 1 การแสวงหาตัวผู้กระทำความผิด เพื่อนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Law Enforcement) ซึ่งเป็นหน้าที่ของตำรวจที่ต้องออกไป ตรวจที่เกิดเหตุ รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิด

ขั้นตอนที่ 2 นำพยานหลักฐานของผู้ที่นำเชื่อว่ากระทำความผิดขึ้นสู่ศาล ขั้นตอนอัยการ ตามโครงสร้าง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แยกการสอบสวนออกจากอำนาจฟ้องร้องคดี ออกจากกัน การจับกุม คမ်းขัง การรับคำร้องทุกข์ ฯลฯ อยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนตำรวจ เมื่อ สอบสวนเสร็จจึงเสนอความเห็นในสำนวนการสอบสวนส่งไปให้พนักงานอัยการพิจารณา โดยที่คำสั่ง ของพนักงานอัยการมีผลทางกฎหมาย การสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของอัยการ ไม่ใช่การพิสูจน์ว่าผู้ต้องหา กระทำความผิด หรือผู้บริสุทธิ์ คำสั่งอัยการเป็นเพียง (1) นำเชื่อหรือไม่ว่าผู้ต้องหากระทำความผิด (2) ถ้าหาก คดีขึ้นสู่ศาลแล้วมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ที่จะพิสูจน์ความผิด การที่อัยการสั่งไม่ฟ้องมิได้หมาย ความว่าผู้ต้องหาไม่ได้ทำความผิดเพียงแต่ว่า (1) ในขณะนั้นยังไม่มีหลักฐานว่า ผู้ต้องหากระทำความผิด หากฟ้องต่อศาล ศาลอาจจะไม่ลงโทษซึ่งหากศาลยกฟ้องแล้วจะฟ้องใหม่ไม่ได้ เนื่องจะเป็นการฟ้องซ้ำ ถ้าในขณะนั้นยังไม่สามารถหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป โดยคำสั่ง เด็ดขาดไม่ฟ้องแต่อาจฟ้องใหม่ได้ หากภายในอายุความ ถ้ามีพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ส่วน ในคดีที่ฟ้องขึ้นอยู่กับคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดว่ามีความผิดหรือยกฟ้องและในระหว่างนั้น สามารถถอนฟ้องได้ ซึ่งอัยการสามารถยื่นคดีฟ้องใหม่ได้

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นพิสูจน์ความผิดตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดที่ดี ให้ศาลยกฟ้อง ปล่อยจำเลยไป ห้ามฟ้องใหม่

2.6.4 การบังคับใช้กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริงในกรณีเฉพาะเรื่อง จึงเป็นการปรับกฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว (หยุด แสงอุทัย อ้างถึงในอนุมติ ใจสมุทร ,2513 : 92) หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละฉบับ สำหรับกรณีที่ในการบังคับใช้กฎหมายแก่ข้อเท็จจริงในกรณีเฉพาะเรื่อง

2.6.5 หลักเกณฑ์ทั่วไปสำหรับผู้บังคับกฎหมาย กล่าวคือ

1. เมื่อมีข้อเท็จจริงที่ต้องวินิจฉัยปรากฏขึ้นผู้วินิจฉัยจะต้องพิจารณาว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง เช่น ความผิดลักทรัพย์ ความผิดยกยอกทรัพย์ เป็นต้น
2. เมื่อได้วินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้น อาจเป็นหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรบ้างแล้ว ก็พิจารณาว่ากฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับเรื่องนั้น ๆ ไว้อย่างไรบ้าง ซึ่งในบางครั้งก็อาจจะมี การตีความกฎหมายนั้นเสียก่อนก็ได้
3. เมื่อทราบหลักเกณฑ์ของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ แล้ว ก็นำเอาข้อเท็จจริงไปปรับกับหลัก เกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าวนั้น เพื่อจะทราบว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏเข้ากับหลักเกณฑ์ของกฎหมายนั้นๆ หรือไม่
4. เมื่อทราบว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นเข้ากับหลักเกณฑ์กฎหมายนั้นๆหรือไม่ผลลัพธ์ที่ กฎหมายกำหนดไว้อย่างไร

2.6.6 นโยบายการบังคับใช้กฎหมาย (จักรรัตน์ ศรีโกมุท, 2539 : 25-26)

ความผิดอาญาเป็นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งสังคมจะต้อง เข้ามาดำเนินการควบคุมความผิดนั้น อันเป็นนโยบายการบังคับใช้กฎหมาย การกระทำความผิดที่ว่า นี้ อาจแบ่งได้เป็น

1. กฎหมายอาญาทั่วไปเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในตัวเอง (Mala In Se) เป็นความผิดทางธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์โดยธรรมชาติมักจะมุ่งแสวงหาประโยชน์ ใส่ตนให้ได้มากที่สุด เมื่อต้องอยู่ร่วมกันในสังคมก็มักจะเกิดความไม่สงบสุขขึ้น อันเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีคตินิยมใน ทางสนับสนุนกฎหมายประเภทนี้ เพราะเป็นความผิดในตัวเองมองเห็นได้เด่นชัด เห็นผลแห่งความชั่ว

ร้ายในการกระทำได้อย่างแน่นอน เช่น ฆ่าคนตาย ลักทรัพย์ วางเพลิงเผาทรัพย์ ข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น เมื่อความผิดประเภทนี้เกิดขึ้น รัฐจึงใช้กฎหมายอาญามาควบคุมความประพฤติของประชาชน เพื่อความปลอดภัยและสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม

2.กฎหมายอาญาที่เป็นกฎหมายเทคนิค ตราขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ (Mala Prohibita) เป็นความผิดที่เห็นไม่ได้ชัดในตัวแต่เป็นเพราะกฎหมายห้าม เช่น กฎหมายป้องกันการผูกขาด กฎหมายภาษีอากร ฯลฯ ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความนิยมในทางที่จะสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายประเภทนี้ เพราะเป็นการบัญญัติกฎหมายออกมาเพื่อควบคุมและวางระเบียบความประพฤติ นอกเหนือไปจากความผิดทางธรรมชาติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีระเบียบ

อย่างไรก็ตาม การบัญญัติกฎหมายไม่ว่าจะเป็นความผิดในตัว (Mala In Se) หรือความผิดที่กฎหมายบัญญัติห้าม (Mala Prohibita) นั้น ต้องคำนึงถึงความยุติธรรมเป็นหลักเป็นเรื่องคุณธรรมทางกฎหมายอันเป็นคุณธรรมที่มนุษย์มุ่งประสงค์และทุกสังคมปรารถนา เพื่อความสงบสุขและความเจริญของสังคมกฎหมายที่บัญญัติขึ้น โดยยึดความต้องการ หรือความยุติธรรมของสาธารณชน และเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีความเหมาะสมและปฏิกิริยาต่อต้านกฎหมายนั้นก็จะลดน้อยลง กฎหมายจะมีทางบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้การควบคุมการทำความผิดอาญา จะต้องเป็นที่ยอมรับและกระทำได้โดยอำนาจเด็ดขาด คือ อำนาจของรัฐในการที่จะอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนของตน ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความรู้สึกนึกคิด ความเห็นชอบของหมู่คณะหรือกลุ่มชนสมาชิกในสังคมนั้น ๆ รวมทั้งความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเข้ามากำหนด อันเป็นนโยบายทางอาญา รวมทั้งความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเข้ามากำหนด อันเป็นนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องกำหนดกฎหมายอาญา

การที่สภาพสังคมปัจจุบันเจริญขึ้นมาก ชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมซับซ้อนเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายเทคนิคอันเป็นกฎหมายใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้การควบคุมสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจมีผลในทางบังคับหรือกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของบุคคลในรัฐได้ กฎหมายนี้จึงต้องมีความชัดเจนแน่นอน ในด้านเนื้อหาอันเป็นองค์ประกอบความผิดอาญาแต่ละฐานให้มากที่สุดและชอบด้วยความยุติธรรม เป็นหลักประกันแก่บุคคลในรัฐทางด้านจำกัดขอบเขตของการใช้อำนาจรัฐ เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐจึงต้องจัดตั้งสถาบันของรัฐขึ้นมารับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายอาญา เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมานั้น เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันทางกฎหมายดังกล่าวนี้คือ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา นโยบายการบังคับใช้กฎหมาย

อาญาและการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงต้องมีลักษณะที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบต่อเนื่องกัน แม้ว่ากฎหมายใดจะได้รับการบัญญัติอย่างสมบูรณ์เพียงกรรมแล้วก็ตาม หากกลไกของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายนั้น มิได้มีมาตรฐานสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายนั้น ปัญหาความไม่เป็นธรรม ความไม่ชอบธรรมของกฎหมาย และความไม่เสมอภาคกันก็จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน

2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชาญชัย ศิลาจารุ (2531) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เครื่องหมายการค้ากับการลงสาธารณะพบว่า

1.ในการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการร่างและปรับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้า ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าหรือบริการ เห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงตัวบทกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคุณภาพหรือบริการ อันมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองป้องกันสาธารณชนหรือผู้บริโภคจากการอุปโภคบริโภคสินค้าต่างๆ ที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานสินค้าหรือไม่ได้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วยเพื่อว่าการประสานงานหรือการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของคุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าหนึ่งๆ นั้น สามารถดำเนินการต่างๆ ไปได้ด้วยดีและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสอดคล้องกับตัวบทกฎหมายที่มีอยู่และที่กำลังจะร่างขึ้นเพื่อการใช้บังคับไปในแนวทางเดียวกัน

2.ในการพิจารณาและร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสาธารณชนจากการมิให้ถูกลวงในเรื่องของคุณภาพของสินค้าหรือบริการไว้ในกฎหมายเครื่องหมายการค้า ควรที่จะพิจารณาถึงการกระทำกรละวงของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้า ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายรับรอง ในลักษณะที่เป็นการก่อหรืออาจก่อให้เกิดความสับสนหลงผิด หรือเข้าใจผิดในเรื่องของคุณภาพของสินค้าหรือบริการสามารถเกิดขึ้นได้จากบุคคลใดก็ได้ที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้น และเกิดขึ้นได้ทุกขณะขั้นตอนของการใช้เครื่องหมายการค้า

3.กฎหมายเครื่องหมายการค้าควรที่จะมีบทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลใดก็ได้ซึ่งรวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าเป็นผู้มีสิทธิหรืออำนาจในการดำเนินการหรือดำเนินคดีเพื่อเพิกถอนทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือเป็นผู้มีสิทธิหรืออำนาจในการดำเนินการหรือดำเนินคดีเพื่อเพิกถอนทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายรับรองแล้วแต่กรณีอันมีสาเหตุมาจากมีข้อเท็จจริงในเรื่องของการลงสาธารณะชนในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการลดน้อยลงหรือผิดแผกแตกต่างไปจากมาตรฐานเดิมที่มีอยู่ที่ใช้เครื่องหมายการค้า

หรือบริการที่กำหนดไว้ในการใช้เครื่องหมายรับรอง เป็นต้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวม บุคคลใดๆ ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมย่อมมีอำนาจหน้าที่ที่จะทำการป้องกันหรือเยียวยาแก้ไขผลเสียใดๆ ที่เกิดหรืออาจเกิดขึ้นนั้นโดยชอบธรรม

อรสา สีสาทวีวุฒิ (2539) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์ในอุตสาหกรรมดนตรี พบว่า อุตสาหกรรมดนตรี (Musical Industry) ประกอบด้วยงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลงานดนตรีซึ่งมีลิขสิทธิ์แยกต่างหากจากกันได้หลายประเภท เช่น งานดนตรีกรรม สิ่งบันทึกเสียง ไลต์ทัศนวัสดุ งานแพร่เสียงแพร่ภาพ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมาสร้างมูลค่าในทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดกำไรในธุรกิจได้ง่ายและรวดเร็วกว่าในอดีตที่ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงเท่านั้น ประกอบกับธุรกิจดนตรีในปัจจุบันมีบทบาทมากขึ้นไม่แพ้ธุรกิจประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็นระดับภายในประเทศหรือระหว่างประเทศจึงเป็นแหล่งรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวนมากนับว่าเป็นแหล่งที่มาของผลประโยชน์มหาศาลซึ่งเป็นบ่อเกิดนิติสัมพันธ์และความสัมพันธ์กันเป็นทอดๆ ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น นับได้ว่าดนตรีเป็นผลผลิตที่สะท้อนถึงสังคมและวัฒนธรรมแต่ละยุคแต่ละสมัยรวมทั้งเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด (expression of idea) ของผู้สร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด โดยผ่านดนตรีอันเป็นสื่อกลางอันถือเป็นการใช้สติปัญญาในการแสดงความสามารถเฉพาะตัวที่เรียกว่าบุคลิกภาพของบุคคลผู้นั้นอย่างแท้จริง อันได้แก่ ผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ที่เป็นนักแต่งเพลง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง ผู้ผลิตไลต์ทัศนวัสดุ ผู้แพร่เสียงแพร่ภาพ เป็นต้น

ในทางทฤษฎีนั้นแนวคิดในการคุ้มครองลิขสิทธิ์พื้นฐานในอุตสาหกรรมดนตรีจะมีลักษณะเช่นเดียวกับลิขสิทธิ์ในงานประเภทอื่นๆ กล่าวคือเพื่อตอบแทนความสามารถในการใช้สติปัญญาและการแสดงออกซึ่งความคิดในการสร้างสรรค์และพัฒนางานต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลรวมทั้งการใช้แรงงาน ทักษะ เงินทุนในการสร้างสรรค์งานและผลงานดังกล่าวยังสามารถสร้างสรรค์และพัฒนางานอื่นๆ ต่อไป ด้วยการกำหนดให้ผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิเด็ดขาด (exclusive right) แต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น หากบุคคลที่มีไม่ใช่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ อันเป็นสิทธิในทางเศรษฐกิจ (economic right) รวมทั้งสิทธิในทางธรรมหรือธรรมสิทธิ (moral right) แก่ผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ อย่างไรก็ตาม สภาพการดำรงไว้ซึ่งพื้นฐานแนวความคิดดังกล่าวได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างมากอันเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างรวดเร็ว ข้อดีจากสภาพและธรรมชาติของลักษณะงานประเภทต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมดนตรีจะต้องอาศัยเทคโนโลยีและการสื่อสารเผยแพร่ให้ปรากฏต่อสาธารณชนหากมีการเผยแพร่ยิ่งมากก็ยิ่งเกิดประโยชน์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์เป็นทวีคูณแต่ข้อเสียหากมีกลุ่มบุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายใช้วิวัฒนาการดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การกระทำละเมิดสิทธิผู้สร้างสรรค์และเจ้าของงาน

ลิขสิทธิ์นี้ การกระทำกล่าวข่มก้อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคมอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมดนตรีประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานดนตรีประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานดนตรีเป็นจำนวนมากข่มก้อให้เกิดนิตีสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยกันมากมาย หากมีการแบ่งผลประโยชน์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอหรือไม่ยุติธรรมก้อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาอย่างมากโดยเฉพาะการกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือเอาเปรียบซึ่งอาศัยความไม่เท่าเทียมในอำนาจต่อรองในทางธุรกิจจึงเป็นเหตุทำให้ได้นักแต่งเพลงในอดีตได้มีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ซึ่งไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงเพราะมีการใช้ผลงานเป็นจำนวนมากซึ่งแพร่หลายโดยไม่จ่ายค่าตอบแทนในการใช้งานดังกล่าว ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยยังคงล้าหลังและไม่อาจทันต่อปรากฏการณ์ข้างต้น ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาจากแนวคิดและวิวัฒนาการในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอุตสาหกรรมดนตรีตามกฎหมายต่างประเทศทั้งหลายซึ่งเคยประสบปัญหาในลักษณะเช่นเดียวกันมาก่อนแล้วเพื่อนำมาพิจารณาและนำมาปรับใช้เป็นกรณี ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากลและเป็นอุทธรณ์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์กฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ที่ไม่เป็นธรรมหรือเอาเปรียบซึ่งอาศัยความไม่เท่าเทียมในอำนาจต่อรองในทางธุรกิจจึงเป็นเหตุทำให้ได้นักแต่งเพลงในอดีตได้มีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ซึ่งไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงเพราะมีการใช้ผลงานเป็นจำนวนมากซึ่งแพร่หลายโดยไม่จ่ายค่าตอบแทนในการใช้งานดังกล่าว ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยยังคงล้าหลังและไม่อาจทันต่อปรากฏการณ์ข้างต้น ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาจากแนวคิดและวิวัฒนาการในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอุตสาหกรรมดนตรีตามกฎหมายต่างประเทศทั้งหลายซึ่งเคยประสบปัญหาในลักษณะเช่นเดียวกันมาก่อนแล้วเพื่อนำมาพิจารณาและนำมาปรับใช้เป็นกรณี ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากลและเป็นอุทธรณ์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์กฎหมายไทยให้มีรายงานการวิจัยความสำคัญของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์สำเร็จรูปบรรจุกล่องที่มีผลต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ของ Business Software Alliance : BSA (Price Waterhouse, 2541 :38-39) ผลกระทบของการละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ต่อเศรษฐกิจของไทยอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์สำเร็จรูปบรรจุกล่องซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน ความมั่นคงของฐานภาษี และความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย กำลังประสบปัญหาอย่างหนักเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ บีเอสเอ ประมาณว่า ร้อยละ 80 ของซอฟต์แวร์ธุรกิจที่ติดตั้งในคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล เป็นซอฟต์แวร์ถูกทำสำเนาโดยผิดกฎหมาย ในขณะที่ตลาดซอฟต์แวร์ผิดกฎหมายมีมูลค่าธุรกิจประมาณ 137.1 ล้านเหรียญสหรัฐ แต่มูลค่าความเสียหายที่แท้จริงนั้นสูงกว่าแน่นอน เพราะมูลค่านี้เป็นเพียง ร้อยละ 17 ของมูลค่าตลาดซอฟต์แวร์สำเร็จรูปบรรจุกล่องในประเทศไทย การละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์เป็นภัยคุกคาม

อันดับหนึ่งของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย ในรูปของอุปสรรคการจ้างงาน จำกัดปริมาณการเสียภาษี และเป็นภัยต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ซอฟต์แวร์ของไทย

ประสบการณ์ของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ในประเทศอิตาลี ชี้ให้เห็นว่าการมีระบบกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและการที่หน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลร่วมกันปฏิบัติใช้กฎหมายอย่างจริงจังจะสามารถทำให้อัตราการละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ลดลงได้อย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้น และเช่นเดียวกันกับในประเทศอิตาลี เศรษฐกิจของประเทศไทยจะได้รับผลประโยชน์อย่างมากมาจากการคุ้มครองลิขสิทธิ์ผลิตภัณฑ์ซอฟต์แวร์และการใช้มาตรการทางกฎหมายเราประมาณว่าหากอัตราการละเมิดลิขสิทธิ์ในประเทศไทยลดลงจนถึงระดับเดียวกับอัตราในประเทศสหรัฐ คือ ร้อยละ 27 จะทำให้เกิดผลต่อไปนี้

*เพิ่มมูลค่ายอดขายซอฟต์แวร์สำเร็จรูปบรรจุกล่องถึง ร้อยละ 104.9 ทำให้ตลาดมีมูลค่ารวม 540.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

*เพิ่มจำนวนงานทั้งทางตรงและทางอ้อมอีก 2,713 ตำแหน่ง คือจาก 2,585 ตำแหน่ง เป็น 5,298 ตำแหน่ง

*เพิ่มรายได้ภาษีแก่รัฐบาลไทยอีก 57.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมทั้งหมดเป็น 111.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

และถ้าสมมติว่าตลาดซอฟต์แวร์สำเร็จรูปบรรจุกล่อง เติบโตในอัตราเฉลี่ยต่อปีที่ตามคาดหมายไว้คือ ร้อยละ 19.8 ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 ถึง 2544 และการลดลงของอัตราการละเมิดลิขสิทธิ์ก็เป็นไปในลักษณะใกล้เคียงกันถึงปี พ.ศ.2544 จะส่งผลต่อไปนี้

*มีการจ้างงานเพิ่มอีก 4,350 ตำแหน่ง ทำให้อัตราการจ้างงานในอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์สำเร็จรูปบรรจุกล่องและที่เกี่ยวข้องมีทั้งสิ้น 8,495 ตำแหน่ง

*สร้างรายได้ภาษีแก่รัฐบาลอีก 141.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คือ จากจำนวน 134.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 275.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

นอกจากนั้น ตัวเลขเหล่านี้ยังมิได้รวมถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการขายและภาษีที่เก็บจากผู้ที่เคยใช้ซอฟต์แวร์ผิดกฎหมายหันมาใช้ซอฟต์แวร์ที่มีใบอนุญาตหรือปรับรุ่นซอฟต์แวร์ของตนเองให้ทันสมัย ยกตัวอย่าง เช่น ในปีแรกที่รัฐบาลอิตาลีเริ่มรณรงค์ปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์อย่างจริงจัง ปรากฏว่าอัตราความต้องการซอฟต์แวร์เพิ่มขึ้นอย่างมากจนกระทั่งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายหาสินค้ามาตอบสนองความต้องการไม่ทัน ในกรณีของประเทศไทย หาก ร้อยละ 20 ของผู้ที่ติดตั้งซอฟต์แวร์เถื่อนในช่วงปี พ.ศ.2537 และ 2538 หันมาใช้ผลิตภัณฑ์ถูกกฎหมายในปี พ.ศ.2539 ยอดขายซอฟต์แวร์ทั้งหมดจะสูงถึง 33.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และรายได้จากการเก็บภาษีจะเพิ่มเป็น 6.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

กล่าวโดยสรุป การละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ก่อนก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ขัดขวางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จำกัดภาวะการจ้างงานและรายได้จากการเก็บภาษีของรัฐบาล หากอัตราการละเมิดลิขสิทธิ์ในประเทศไทยในปี พ.ศ.2539 ลดลงจนถึงระดับเดียวกับอัตราในประเทศ สหรัฐอเมริกา จำนวนประชาชนที่ได้รับการจ้างงานในอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์สำเร็จรูปบรรจุกล่อง จะเพิ่มขึ้นอีก 2,713 ตำแหน่ง รวมทั้งหมดเป็น 5,298 ตำแหน่ง และอาจเพิ่มขึ้นเป็น 8,495 ตำแหน่ง เมื่อถึง ปี พ.ศ.2544 และจำทำให้รัฐบาลมีรายได้ภาษีเพิ่มขึ้นอีก จำนวน 57.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ.2539 และอีก 141.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ.2544

ถือเป็นการใช้สติปัญญาในการแสดงความสามารถเฉพาะตัวที่เรียกว่าบุคลิกภาพของบุคคลผู้นั้นอย่างแท้จริง อันได้แก่ ผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ที่เป็นนักแต่งเพลง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง ผู้ผลิต สไลด์ทัศนวัสดุ ผู้แพร่เสียงแพร่ภาพ เป็นต้น

ในทางทฤษฎีนั้นแนวคิดในการคุ้มครองลิขสิทธิ์พื้นฐานในอุตสาหกรรมดนตรีจะมีลักษณะเช่นเดียวกับลิขสิทธิ์ในงานประเภทอื่นๆ กล่าวคือเพื่อตอบแทนความสามารถในการใช้สติปัญญาและการแสดงออกซึ่งความคิดในการสร้างสรรค์และพัฒนางานต่างๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลรวมทั้งการใช้แรงงาน ทักษะ เงินทุนในการสร้างสรรค์งานและผลงานดังกล่าวยังสามารถสร้างสรรค์และพัฒนางานอื่นๆ ต่อไป ด้วยการกำหนดให้ผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิเด็ดขาด (exclusive right) แต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น หากบุคคลที่มีใช้เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ อันเป็นสิทธิในทางเศรษฐกิจ (economic right) รวมทั้งสิทธิในทางธรรมหรือธรรมสิทธิ (moral right) แก่ผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ได้อย่างไรก็ดีสภาพการดำรงไว้ซึ่งพื้นฐานแนวความคิดดังกล่าวได้รับผลกระทบกระเทือนอย่างมากอันเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างรวดเร็ว ข้อดีจากสภาพและธรรมชาติของลักษณะงานประเภทต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมดนตรีจะต้องอาศัยเทคโนโลยีและการสื่อสารเผยแพร่ให้ปรากฏต่อสาธารณชนหากมีการเผยแพร่ยิ่งมากก็ยิ่งเกิดประโยชน์แก่เจ้าของลิขสิทธิ์เป็นทวีคูณแต่ข้อเสียหากมีกลุ่มบุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายใช้วิวัฒนาการดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การกระทำละเมิดสิทธิผู้สร้างสรรค์และเจ้าของงานลิขสิทธิ์นี้ การกระทำกล่าวข่มก่อกำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคมอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมดนตรีประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานดนตรีเป็นจำนวนมากข่มก่อกำให้เกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยกันมากมาย หากมีการแบ่งผลประโยชน์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอหรือไม่ยุติธรรมก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาอย่างมากโดยเฉพาะการกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมหรือเอาเปรียบซึ่งอาศัยความไม่เท่าเทียมในอำนาจต่อรองในทางธุรกิจจึงเป็นเหตุทำให้ได้นักแต่งเพลงในอดีตได้มีการรวมตัวกันของกลุ่มผู้สร้างสรรค์และเจ้าของลิขสิทธิ์ซึ่งไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงเพราะมีการใช้ผลงานเป็นจำนวนมากซึ่งแพร่หลายโดยไม่จ่าย

คำตอบแทนในการใช้งานดังกล่าว ประกอบกับบทบัญญัติของ กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยยังคงล้าหลัง และไม่อาจทันต่อปรากฏการณ์ข้างต้น ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาจากแนวคิดและวิวัฒนาการในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอุตสาหกรรมดนตรีตามกฎหมายต่างประเทศทั้งหลายซึ่งเคยประสบปัญหาในลักษณะเช่นเดียวกันมาก่อนแล้วเพื่อนำมาพิจารณาและนำมาปรับใช้เป็นกรณีๆ ไป ทั้งนี้เพื่อสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ไขให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากลและเป็นอุทากาหรณ์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์กฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปกรอบแนวคิด ในการวิจัย จะประกอบไปด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

- ผลตอบแทน
- ปริมาณการขาย
- การลงทุน
- ความพอใจของผู้บริโภค

ปัจจัยด้านสังคม

- ไม่เกิดความเสียหายแก่สังคม

ปัจจัยด้านกฎหมาย

- วิธีการเลี่ยงกฎหมาย
- อัตราโทษ
- ให้สินบนผู้บังคับใช้กฎหมาย

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

- การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

<p>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลตอบแทน - ปริมาณการขาย - การลงทุน - ความพอใจของผู้บริโภค
<p>ปัจจัยด้านสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความเสียหายแก่สังคม
<p>ปัจจัยด้านกฎหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิธีการเลี่ยงกฎหมาย - อัตราโทษ - การให้สินบนผู้บังคับใช้กฎหมาย

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

<p>การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์</p>

2.9 สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ได้รับผลตอบแทนมากกว่าการขายสินค้าที่มีลิขสิทธิ์
2. ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ได้ปริมาณการขายมากกว่าการขายสินค้าที่มีลิขสิทธิ์
3. ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ลงทุนต่ำกว่าการขายสินค้าที่มีลิขสิทธิ์
4. การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ทำให้ผู้บริโภคพอใจมากกว่าการขายสินค้าที่มีลิขสิทธิ์
5. ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ คิดว่าไม่เกิดความเสียหายแก่สังคม
6. ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ทราบวิธีการเลี่ยงกฎหมาย
7. ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ คิดว่าอัตราโทษที่ได้รับไม่รุนแรง
8. ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ คิดว่าให้สินบนผู้บังคับใช้กฎหมายได้

2.10 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ค้า	หมายถึง บุคคลใดที่นำสินค้า ออกขาย เสนอขาย มีไว้เพื่อขายให้กับผู้บริโภคที่เลือกตัด สิ้นใจในการซื้อสินค้า
การขายสินค้า	หมายถึง การนำเสนอสินค้าโดยเจตนาเพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้า โดยศึกษาเฉพาะสินค้าที่หมายถึงประเภทเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็น แผ่นซีดี (Compact Disc) และ/หรือ แผ่นวีซีดี (Video Compact Disc) งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ งานภาพยนตร์ งานดนตรีกรรม งานโสตทัศนวัสดุ งานสิ่งบันทึกเสียง อันเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
การขายสินค้ามีลิขสิทธิ์	หมายถึง การขายสินค้า แผ่นซีดี และ/หรือ แผ่นวีซีดี เพื่อนำไปใช้กับเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ในการแสดงผล ที่ผู้สร้างสรรค์ร่วมกับผู้ผลิตออกจำหน่าย เป็นงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ งานภาพยนตร์ งานดนตรีกรรม งานโสตทัศนวัสดุ งานสิ่งบันทึกเสียง อันเป็นงานมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์	หมายถึง การขายสินค้าที่ผู้ผลิต ลักลอบ ทำซ้ำ ดัดแปลง ลอกเลียนแบบ งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ งานภาพยนตร์ งานดนตรีกรรม งานโสตทัศนวัสดุ งานสิ่งบันทึกเสียง อันเป็นงานที่มีลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย และจัดเก็บไว้ในแผ่นซีดี และ/หรือ แผ่นวีซีดี เพื่อนำไปใช้กับเครื่องอิเล็กทรอนิกส์
ผลตอบแทน	<p>หมายถึง ผลประโยชน์เป็นจำนวนเงิน คือผลกำไรที่ได้รับจากการลงทุน ในการค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ โดยแบ่งเป็น</p> <p>ผลตอบแทนมาก หมายถึง การได้รับผลตอบแทนมากกว่าการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนในการขายสินค้าที่มีลิขสิทธิ์</p> <p>ผลตอบแทนน้อย หมายถึง การได้รับผลตอบแทนน้อยกว่าการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนในการขายสินค้าที่มีลิขสิทธิ์</p>

ปริมาณการขาย	หมายถึง จำนวนแผ่นที่ขายแผ่นซีดี และ/หรือ แผ่นวีซีดี โดยเฉลี่ยต่อวันที่ผู้ค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์จำหน่ายให้กับผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อสินค้า โดยแบ่งเป็น <p>ปริมาณขายมาก หมายถึง จำนวนแผ่น ที่ขายแผ่นซีดี และ/หรือ แผ่นวีซีดี โดยเฉลี่ยต่อวันที่ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ จำหน่ายได้มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับ จำนวนแผ่นซีดี และ/หรือ แผ่นวีซีดี ที่มีลิขสิทธิ์ โดยเฉลี่ยต่อวัน</p> <p>ปริมาณขายน้อย หมายถึง จำนวนแผ่น ที่ขายแผ่นซีดี และ/หรือ แผ่นวีซีดี โดยเฉลี่ยต่อวันที่ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ จำหน่ายได้น้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับ จำนวนแผ่นซีดี และ/หรือ แผ่นวีซีดี ที่มีลิขสิทธิ์ โดยเฉลี่ยต่อวัน</p>
การลงทุน	หมายถึง มูลค่าต้นทุน ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในการดำเนินกิจ เช่น ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุ ค่าสินค้า ค่าเช่า ที่นำสินค้ามาจำหน่าย รวมถึงค่าดำเนินการ ที่คิดเป็นต้นทุนเพื่อประกอบกิจการที่ผู้ค้าได้ใช้จ่ายไปในการดำเนินการ โดยแบ่งเป็น <p>ลงทุนสูง หมายถึง มูลค่าต้นทุนจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนนำสินค้ามีลิขสิทธิ์มาจำหน่าย</p> <p>ลงทุนต่ำ หมายถึง มูลค่าต้นทุนจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนนำสินค้ามีลิขสิทธิ์มาจำหน่าย</p>
ความพอใจของผู้บริโภค	หมายถึง ความชอบใจ ตรงกับความต้องการ ความปรารถนา ของบุคคลที่ตัดสินใจซื้อ แผ่นซีดี และ/หรือ แผ่นวีซีดี ละเมิดลิขสิทธิ์
ความไม่พอใจของผู้บริโภค	หมายถึง ความไม่ชอบใจไม่ตรงกับความต้องการหรือความปรารถนาของบุคคลที่จะตัดสินใจซื้อ แผ่นซีดี

ความเสียหายแก่สังคม	หมายถึง ผลของความสูญเสียดังกล่าวที่กระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน และมีความเสียหายแก่สังคม หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากเหตุอันน่าเศร้าใจอันมีลักษณะพิเศษที่เกินกว่าความเสียหายธรรมดาสามัญ โดยอาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกในสังคมไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม
การไม่เกิดความเสียหายแก่สังคม	หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง และไม่มีผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่กลุ่มสมาชิกในสังคม หรือหากส่งผลกระทบต่อสังคมก็จะทำให้สังคมไปในทางที่ดีขึ้น
วิธีการเลี่ยงกฎหมาย	หมายถึง การหลีก หลบหนี หลุดไป หลบให้พ้น บทบัญญัติ ตามกฎหมายที่ตราขึ้นไว้ใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและบังคับบุคคล เพื่อไม่ให้ถูกบังคับใช้ หรือหลบให้พ้นการบังคับใช้กฎหมาย พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ด้วยวิธีการต่างๆ โดยแบ่งเป็น <p style="margin-left: 40px;">ทราบวิธีการเลี่ยงกฎหมาย หมายถึง การล่องรู้ ถึงขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด และขั้นตอนการปฏิบัติ ที่จะดำเนินการเตรียมการปกปิดข้อเท็จจริงบางส่วนเพื่อวางแผนไว้เพื่อเลี่ยงกฎหมายหากถูกบังคับใช้กฎหมาย</p> <p style="margin-left: 40px;">ไม่ทราบวิธีการเลี่ยงกฎหมาย หมายถึง การปฏิบัติไปตามกฎระเบียบของของสังคมที่วางไว้ หากถูกบังคับใช้กฎหมาย ก็จะปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ได้เตรียมการอันใดล่วงหน้าเพื่อเลี่ยงกฎหมาย</p>
อัตราโทษ	หมายถึง เกณฑ์กำหนดโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้รับเมื่อได้กระทำความผิด และถูกนำตัวมาฟ้องลงโทษ หมายถึง อัตราโทษ ที่กำหนดไว้สำหรับผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ตามคำพิพากษาของ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ที่ตัดสินลงโทษผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ โดยแบ่งเป็น

อัตราโทษสูง หมายถึง เมื่อคดีสิ้นสุดแล้ว ระดับของอัตราโทษที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ โดยโทษจำคุกไม่รอการลงอาญา

อัตราโทษต่ำ หมายถึง เมื่อคดีสิ้นสุดแล้ว ศาลพิพากษาลงโทษผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์กำหนดให้ชำระเบี้ยค่าปรับเท่านั้น ส่วนโทษจำคุกให้รอการลงอาญาไว้

การให้สินบนผู้บังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การให้เงิน ทรัพย์สินหรือสิ่งของ ที่จะช่วยเหลือตน หรือเพื่อจูงใจให้ผู้บังคับใช้กฎหมายทำผิดต่อหน้าที่ โดยการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งผู้บังคับใช้กฎหมาย นั้น หมายถึง บุคคล ผู้นำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้บังคับใช้กฎหมายและตัวแทนผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้รับมอบอำนาจจากผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ งานภาพยนตร์ งานสิ่งบันทึกเสียง งานโสตทัศนวัสดุที่เป็น แผ่นซีดี วีซีดี โดยแบ่งเป็น

ให้สินบนผู้บังคับใช้กฎหมายได้ หมายถึง การที่ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ มอบทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ให้กับผู้บังคับใช้กฎหมายรับไว้ หรือตามที่ถูกเรียก เพื่อให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ อันเป็นการขัดต่อกฎหมายเพื่อให้พ้นจากการถูกบังคับใช้กฎหมาย โดยผู้บังคับใช้กฎหมายรับและตกลงตามเงื่อนไข

ให้สินบนผู้บังคับใช้กฎหมายไม่ได้ หมายถึง การที่ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เสนอมอบทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ให้กับผู้บังคับใช้กฎหมายรับไว้ เพื่อให้ปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติ อันเป็นการขัดต่อกฎหมาย เพื่อให้พ้นจากการถูกบังคับใช้กฎหมาย แต่ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่รับและไม่ตกลงตามเงื่อนไข